

Borgerløn i den universelle velfærdsmodel

(Billede: Information.dk)

Roskilde Universitet 2017 - Den samfundsvidenskabelige Bacheloruddannelse - 2. semester, Hus: 20.1

Gruppe nummer: 10

**Saeideh Ghasvand, Christian Rasmussen, Christian Christensen,
Niklas Christensen & Jesper Tranberg**

Projektvejleder: Susanne Clausen

Antal anslag: 143.888

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1- Introduktion	1
1.2 Motivation	1
1.3 Problemfelt	1
1.4 Problemformulering	4
1.5 Afgrænsning og begrebsafklaring	4
1.5.1 Automatiserings præmis	4
1.5.2 Nedslagspunkter i den universelle velfærdsmodel	5
1.5.3 Den universelle velfærdsmodel.	5
1.5.4 Flexicurity	6
1.5.5 Automatiske stabilisatorer.	8
1.5.6 Præmis for finansiering af borgerløn	9
1.6 Læsevejledning	9
Kapitel 2 - Teori	11
2.1 Indledning	11
2.2 BIEN	11
2.3 Universal borgerløn	12
2.3.1 Erik Christensens universelle borgerløns teori	13
2.3.2.1 Søren Ekelund	15
2.4 Negativ basis indkomstskat	16
2.4.1 Milton Friedmans negative basis indkomstskat	16
2.4.2 Miltons negative basis indkomstskat	16
2.4.2.1 Forståelsen bag Miltons negative basis indkomstskat	19
2.4.2.2 Den permanente indkomst hypotese	19
2.4.2.3 Den forventnings udvidede Philips-kurve.	20
2.5 Delkonklusion	21
Kapitel 3 - Metode	22
3.1 Indledning	22
3.2 Projektdesign	22
3.3 Litteratur - Søgning	23
3.4 Valg af kvalitativ, kvantitativ metode og empiri	24
3.4.1 Kvalitative metoder	24
3.4.2 Kvantitative metoder/Empiri	28
3.5 Delkonklusion	29

Kapitel 4 - Analyse	30
4.1 Indledning	30
4.2 Tema 1: Borgerløns teoriernes menneskesyn	30
4.2.1 Indledning	30
4.2.2 Menneskesynet i den universelle borgerløn	30
4.2.3 Menneskesynet i den negative basis indkomstskat	33
4.2.4 Delkonklusion	36
4.3 Tema 2: Flexicurity & Arbejdsmarkedet	38
4.3.1 Indledning	38
4.3.2 Arbejdsmarkedet	38
4.3.2.1 Den universelle borgerløns model	39
4.3.2.2 Den negative basis indkomstskat	43
4.3.3 Delkonklusion	45
4.4 Tema 3: De automatiske stabilisatorerne.	47
4.4.1 Indledning	47
4.4.2 Konjunktur og automatiske stabilisatorer	47
4.4.3 Resultater fra internationale Borgerløns forsøg	49
4.4.4 Delkonklusion	52
Kapitel 5 - Afslutning	53
5.1 Konklusion	53
5.2 Diskussion	54
Litteraturliste	58
Avisartikler	58
Web Kilder	58
Bog Kilder	60
Rapporter	62
Video kilder	62
Bilag	63

Kapitel 1- Introduktion

1.2 Motivation

Borgerløn som utopi er blevet diskuteret i forskellige omfang, siden det 16 århundrede. Teoriene omkring borgerløn har været under udvikling og haft forskellige grundlag for indførsel som et idealsamfund, fra et humanistiske utopi til en økonomisk omfordelings model.

I dag er borgerløn igen på de politiske agendaer, og i hele verden diskuteres borgerløn i de politiske kroge, som en løsning for ulighed, arbejdsløshed og en redning fra den teknologiske automatisering.

Denne utopi finder vi interessant, og stiller os undrende over om, det er en samfundsmodel, som kan komplimentere den danske velfærdsstat eller udfordre den.

I vores opgave har vi derfor valgt, at opdele den universelle velfærdsmodel og tage de dele af den ud, som vi finder mest berørt ved en indførsel af borgerløn, og gøre dem til analyse grundlag, for to borgerløns teorier.

Den universelle velfærdsmodel kendetegnes ved høj arbejdsvillighed, solidaritet og fordeling af de offentlige goder. Derudover kendetegnes den ved den aktive arbejdsmarked som Danmark har ved flexicurity og statens indgriben i økonomien, i form af aktiv finanspolitik og de automatiske stabilisator.

Vi ser et essentielt analysegrundlag i disse nedslagspunkter for en borgerløn i den universelle velfærdsmodel, da netop disse nedslag vil blive berørt eller helt ændres, ved en indførsel af borgerløn. Her i ligger gruppens motivation, for skal Danmark forblive som vi kender det, med de udfordringer, som ligger her i, eller skal Danmark reformeres gennem denne utopi?

1.3 Problemfelt

Borgerløn er en tanke som i et historisk perspektiv har været til diskussion flere gange. Fænomenet blev første gang nævnt og beskrevet af Thomas More (1478 – 1535) i hans bog Utopia i 1516 (Martin 2014). Hans version af borgerløn var dog meget præget af hans tid, og omfattede derfor kun myndige mænd. More's bevæggrunde for at skrive om borgerløn, var et

brændende ønske om at skabe en samfundsmodel, som skulle udrydde behovet for kriminalitet. Der er derfor tale om en humanistisk tanke om mennesket, som får sine eksistentielle grundbehov dækket, så der ikke længere vil være behov for at begå kriminalitet. Ideen blev dengang set som et humanistisk utopi og bliver stadig set sådan af flere fagfolk. I dag er borgerløn igen til diskussion som en samfundsmæssig model, der diskuteres af både den liberalistiske og den socialistiske side af det politiske spectra i Danmark (Bennike, et.al 2017: Information).

Borgerløn diskuteres i dag på andre grundlag end Thomas More. Det er især frygten for automatiseringen af arbejdsmarkedet som dominere debatten, hvor der udspiller sig to fløje af holdninger. De kan deles op i ideologier, hvor man på den kritiske side ikke ser borgerløn som nogen redning fra automatiseringen, men at automatiseringen kan bidrage til det danske arbejdsmarked. Det er især personer fra den liberalistiske fløj, hvor f.eks Cepos direktør Martin Ågerup er en aktør i den aktuelle debat (Ågerup 2017: Jyllands-Posten). På den mere socialistiske side af fløjen, ser man automatiseringen som et kommende problem for vores arbejdsmarked og velfærd. Her indgår tænketanken Cevea (Skov & Heickendorff) og personer som Scott Santens (Santens 2018), der ser borgerløn som det eneste svar på de kommende problematikker ved automatiseringen, da mennesket ikke længere kan leve efter princippet om produce and consume. Derudover indgår flere aktører fra begge fløje i den aktuelle debat i medier som Information, Politiken og Jyllands-Posten.

I selve borgerløns debatten skelnes der hovedsageligt mellem to borgerløns teorier, som ligeledes er ideologisk opdelt, det skal dog indskydes, at der indenfor de to teorier ikke er klar enighed om, hvordan en borgerløn skal finansieres eller udformes. Så "rene" teorier eksisterer ikke, men ideer og ideologiske bevæggrunde udgør baggrunden for de to teorier om borgerløn. Fælles for dem begge er, at de vil have en minimumsindkomst til alle og på den måde gøre mennesket frit. Begge fløje mødes i den internationale organisation The Basic Income Earth Network (BIEN), som blandt andet rummer en samling af filosoffer, økonomer og socialvidenskaber, samt almene borgerløns interesseret, som ud fra hver deres teori om en borgerløn har en fælles interesse om udviklingen af ideen om borgerløn (BIEN 2018).

På den liberalistiske side af borgerløns tilgangen finder vi ideer fra tænkere som Milton Friedman og hans kone Rose Friedman, som med deres økonomisk teoretiske arbejde, har udarbejdet en samlet samfundsøkonomisk model for en borgerløn, dog uden en egentlig beregning for en implementering (Friedman & Friedman 1962: 191-192). Milton Friedman's

negative basis indkomstskat, udviklede Friedman sammen med sin kone i 60'erne, som en del af en hel samfundsmæssig økonomisk teori. Deres teori er blevet tænkt ind i flere borgerløn aktørers ideer om en borgerløn finansieret via en negativ indkomstskat, hvor borgerlønnen kan betegnes som et personfradrag, hvor ikke brugt fradrag ville blive udbetalt til borgeren fra staten.

På den mere socialistiske front, står især danske Erik Christensen som en interessant, da han har været en aktiv del af debatten om borgerløn de sidste 20 år. Christensen står på skuldrene af Guy Standings universelle borgerløn og bygger videre på denne, ud fra et menneskesyn, hvor mennesket er solidarisk, arbejdsvillig og samfundet skal ligeligt fordele velfærdsgoderne (Christensen 2017:70-72). Christensen er dog ikke udkommet med en konkret økonomisk model for hvordan en universel ubetinget borgerløn skal finansieres som Friedman. Dette kritiseres Christensens utopi for, af flere skeptikere, herunder Jesper Jespersen (Jespersen 2018). Dog har flere forskellige fagfolk kommet med bud på finansieringen, hvor vi i vores projekt har udvalgt den idealistiske iværksætter Søren Ekelunds model (Bilag 1), da hans baggrund for modellen bygger på Christensens teori og finansiering via det nuværende progressive skattesystem (Ekelund 2015).

Empirien og dokumentationen for borgerløn er begrænset, da borgerløns debatten er blevet set som en utopi og dystopi af de fleste gennem årene. Dog har man de seneste år set eksperimenter rundt om i verden, fra Indien, Uganda, Libanon, Kenya, USA, Canada, Alaska og Liberia på mindre skala (Santens 2018).

Men også i lande som Danmark sammenligner sig med, er der opstået forsøg med ideen om borgerløn, hvor Finland har haft et projekt kørende fra 2017 og som skal lukkes ned igen slut 2018 (Filbert 2018: Jyllands-Posten). I Holland har Rutger Bregman med sin bog 'Utopi for realister', fået rystet i det politiske system og fået 20 Hollandske byer til, at afprøve denne borgerløns tanke, dog uden nuværende resultater (Schilder 2017: Information).

Men hvad med Danmark og vores universelle velfærdsmodel? Hvordan ville den se ud i en dansk borgerløns kontekst. Problemstillingen i denne opgave bliver derfor, at undersøge hvilken af de to dominerende borgerløns teorier, der kan være en løsning på den antagede automatisering. For givet at kritikerne af automatiseringen har ret, så vil den danske model ikke være i stand til at håndtere en sådan mængde af arbejdsløshed.

1.4 Problemformulering

Problemformulering: Hvilken af de to borgerløns teorier, er mest forenelig med den universelle velfærdsmodel ved teknologisk høj arbejdsløshed?

1.5 Afgrænsning og begrebsafklaring

1.5.1 Automatiserings præmis

Borgerløns debatten er kommet i spil de sidste år, hvor frygten for automatiseringen af arbejdsmarkedet er en af grundene. Borgerlønnen skal fungere som et sikkerhedsnet, så de faggrupper der står til at miste deres job til automatiseringen, har en økonomisk livline. Debatten om automatisering alene, er en stor debat, hvor der fra hver sin politiske fløj er stor uenighed. Danmark har gennem industrialiseringen haft debatten, hver gang maskiner blev optaget på arbejdsmarkedet. Det har indtil videre skabt nye job i stedet for arbejdsløshed og arbejdsmarkedet har kunne regulere sig efter den nye teknologi (Ågerup 2017: Jyllands-Posten).

Selvom Danmark i dag har en lav arbejdsløshedsprocent på 4,1% i marts måned 2018 (Danmarks Statistik 2018a), forudsiger flere analyser fra forskellige tænketanke i verden, at automatiseringen i form af teknologi som robotter og supercomputere vil afskedige folk fra deres nuværende jobs. Cevea er en af de danske tænketanke som har lavet analyser på det danske arbejdsmarked, på baggrund af analyser lavet i USA i forhold til automatisering af arbejdsmarkedet (Skov & Heickendorff 2015).

Analysen fra Cevea viser at hele 876.689 personer på det danske arbejdsmarkedet er i højrisikogruppen for, at miste deres job til automatiseringen indenfor de næste 10-20 år (Ibid). Cevea har analyseret risiko procenten for hver arbejds kategori, hvor kontor- og kundeservice er dem som ligger højest i risiko gruppen med 99%, som udgør omkring 100.000 danske arbejdspladser, hvor ledelsesstillinger, psykologi, sygeplejerske og højt viden stillinger, ligger i gruppe med maks 1% risiko (Ibid). Det skyldes at stillinger som kræver ledelse, medmenneskelighed og forståelse for sociale forhold, ikke kan erstattes af robotter eller computere, modsat kontorarbejde og jura som kan erstattes af it-systemer grundet deres arbejdsgang kan udgøres i algoritmer (Ibid).

Som sagt er dette en analyse ud af mange, f.eks siger Martin Ågerup det stik modsatte og påpeger, at alt erfaring peger den modsatte vej og kun vil gavne arbejdsmarkedet med nye jobs (Ågerup 2017: Jyllands-Posten).

Vi vælger i vores projekt at antage denne præmis om, at der vil komme et højt arbejdsløshedsniveau i Danmark grundet automatiseringen af det danske arbejdsmarked, for et grundlag for analysen og vi vil derfor ikke diskutere om dette rigtigt, men antage at det vil ske.

1.5.2 Nedslagspunkter i den universelle velfærdsmodel

Vi vil i vores opgave opstille tre nedslagspunkter i den universelle velfærdsmodel, som vi anskuer som de mest relevante i forhold til problemformuleringen om indførelsen af borgerløn i Danmark. Vi vil først se på borgerlønnenens ideologi og menneskesyn i forhold til den danske velfærdsmodel. Vi vil ligeledes se på arbejdsmarkedets flexicurity, da vi har en forventning om, at borgerløn vil gå ind og ændre det danske arbejdsmarkedet, både i den offentlige sektor og på det private marked. Det tredje punkt vil være de økonomiske stabilisatorer, som har stor indflydelse på den universelle model, samt de er vital del af den økonomiske tænkning i modellen.

1.5.3 Den universelle velfærdsmodel.

Efter krigens afslutning i 1945 blomstrede ideen om velfærdsstater frem i Europa. Definitionen på en velfærdsstat er der mange variationer af, dog har de alle det tilfælles, at sikre alle borgere en minimumslevestandard. Velfærdsstatens aktører udgøres af staten, markedet og civilsamfundet, som hver især har sine "opgaver" i velfærdsstaten og afhængig af modellen, hvor stor indflydelse den har på fordelingen af offentlige ydelser (Greve 2016: 43). Staten udgør finansieringen til velfærdsydelser, som sikrer denne minimumslevestandard der ikke er defineret, men kunne tænkes ind ved en fattigdomsgrænse. Markedet og civilsamfundet kan ligeledes påtage sig velfærdsydelser i form af lønsikring under sygdom og frivillige organisationer (Ibid: 31).

Overordnet skelnes der mellem tre velfærdsmodeller, som hver især har forskellige fordelingsprincipper, finansielle metoder og ideologiske grundlag.

Vi vil i vores projekt kun tage udgangspunkt i den universelle velfærdsmodel, som også kaldes den skandinaviske model, da den findes i de skandinaviske lande (Ibid: 37). Vi analyserer altså på en teoretisk model, med en antagelse om et lukket samfund.

De to andre modeller er henholdsvis den korporative eller konservative velfærdsmodel, som især findes i centraleuropa, som vægter civilsamfundet højt, og velfærdsydelser især er hængt op på arbejdsmarkedet. Den residuale og liberalistiske model findes især i USA og England,

hvor staten er lille og det private marked varetager sundhedsydelser og civilsamfundet udgør størstedelen af sikringen for de svageste i samfundet (Ibid:37).

Den universelle model bygger på den *socialistiske ideologi om solidaritet*, hvor fællesskabet løfter i flok og de bredeste skuldre bærer de tungeste byrder. Ordet universel hentyder til universalisme og betyder, at de sociale ydelser omfatter alle landets borger (Christensen 2017: 29). I modellen har staten den største rolle i forhold til fordeling af sociale ydelser via den offentlige sektor og finansiering via et højere skattetryk i forhold til de øvrige modeller. For at være berettiget til sociale ydelser som kontanthjælp, dagpenge og pension er kravet om statsborgerskab, der dog indeholder modkrav gennem love, pålagte afgifter og skattesystemet (Ibid: 44). Den universelle model er hermed kendetegnet ved, at der ikke er brugerbetaling, men fri adgang til f.eks. uddannelse og sundhed. I forhold til modtagelse af ydelser, kan der dog være krav om f.eks. alder, sygdom, invaliditet, aktivering etc. (Greve: 68). Staten og kommunerne kompenserer ligeledes for det private marked og civilsamfundet ved blandt andet, at stille børnepasning til rådighed ved, at stå for finansieringen af bygninger og personale (Ibid: 90).

Den høje omfordeling i den universelle model er derfor kendetegnet ved en stor stat, hvor folketings og regeringen har til formål, at sikre alle får samme ydelser uagtet sociale og økonomiske forudsætninger, samt varetage opgaven om fordeling og finansiering af de offentlige goder.

1.5.4 Flexicurity

Flexicurity er kendetegnende ved den danske arbejdsmarkedspolitik. Ordet er en sammensætning af flexibility og security og indeholder fire dimensioner indenfor henholdsvis sikkerhed og fleksibilitet.

De fire dimensioner inden for fleksibilitet er den *numeriske fleksibilitet* som dækker over mulighederne ved at afskedige og ansætte i virksomhederne og dermed justere på antallet af medarbejdere. *Arbejdstidsfleksibilitet* gør det muligt at tilpasse varigheden og placeringen af arbejdstiden f.eks. deltid eller fuldtid dag-aften og natarbejde. *Funktionel fleksibilitet* muliggøre at omfordele arbejdsfunktionerne mellem de ansatte både horisontal og vertikalt. *Lønflexibilitet* udtrykker hastigheden af de reelle lønninger som reagerer på udbud og efterspørgsel efter arbejdskraft (Sørensen 2006:13).

Sikkerhedsbegrebet indeholder ligeledes fire dimensioner som er *jobsikkerheden* der sikrer at kunne fortsætte i samme job og er i tråd med ansættelsessikkerhed. *Beskæftigelsessikkerhed* er en sikring for at forblive i beskæftigelse, selvom der skiftes job. *Indkomstsikkerhed* er en sikring for en indkomst i årene uden job grundet arbejdsløshed, barsel og sygdom. *Kombinationssikkerhed* sikrer en mulighed for at forene privatlivet med arbejdslivet f.eks ved orlov, barsel og sygdom (Sørensen 2006:14).

Den danske tilgang til flexicurity indeholder en dynamisk arbejdsmarkedspolitik i kombination med en høj social sikring. Den danske model kombinerer fleksibiliteten på det danske arbejdsmarked, med et socialt sikkerhedsnet og et aktivt arbejdsmarkedspolitik. De tre elementer indgår i et gensidigt samspil med hinanden. Tilgangen sikrer en indkomstsikkerhed for personer i og uden for beskæftigelse, og i kombination med den aktive arbejdsmarkedspolitik sikres der en vedvarende tilslutning til arbejdsmarkedet (Sørensen 2006:18).

I Danmark er arbejdsmarkedet indrettet sådan, at det både sikrer virksomhedernes fleksible arbejdskraft og medarbejderne rimelige vilkår. Dette kaldes for den gyldne trekant som består af tre elementer: Korte opsigelser, aktiv arbejdsmarkedspolitik, samt et socialt sikkerhedsnet. Det første element ved de korte opsigelser gør at virksomheder kan øge og reducere antallet af medarbejdere alt efter virksomhedernes udbud og efterspørgsel. Samtidig har medarbejdere gode muligheder for at flytte sig derhen hvor arbejdet er, hvilket resulterer i en fleksibel arbejdsstyrke. Det andet element i den gyldne trekant er en aktiv arbejdsmarkedspolitik. Det betyder at der fra politisk side prioriteres at holde arbejdsstyrken fagligt opdateret og sikrer jobtilbud til de ledige. Sluttelig og det tredje element i den gyldne trekant er det sociale sikkerhedsnet. De fleste mennesker i arbejdsstyrken eller dem som kunne være det, har et sikkerhedsnet under sig. De er gennem deres arbejdsløshedskasse- A kasse- sikret dagpenge i en periode på to år, hvis de bliver ledige. Hvis de er ledige udover denne periode eller hvis ikke de er medlem af en A-kasse kan de få kontanthjælp. Det forhold at der er mulighed for indkomst, selvom man mister sit arbejde er en væsentlig del af flexicurity (Sørensen 2006:18-20).

1.5.5 Automatiske stabilisatorer.

I den universelle velfærdsmodels er staten en stor aktør, hvilket medfører at det offentligt budget er relativt stort i forhold BNP. I Danmark udgør det offentligt budget ca 50% af BNP (Danmarks statistik 2017).

De offentlige indtægter består hovedsageligt af indkomst- og forbrugsskatter, hvilket i den universelle model er relativ høje. Disse kan analytisk opfattes som negative overførselsindkomster med formål at reducere husholdningernes disponible indkomster, med henblik på omfordeling.

I henhold til statens indtægter kan der skelnes mellem to former for indtægter, konjunkturafhængige og konjunktur uafhængige. Langt de fleste af statens indtægter er konjunkturafhængige, hvilket vil sige at de automatisk ændrer sig i takt med beskatningsgrundlaget gør det. Dvs. når faktorindkomst og privatforbruget ændrer sig, vil de konjunkturafhængige indtægter ligeledes gøre det. Disse er især kildeskatten (ca 60%), moms og forbrugsafgifter (ca25%). Modsat er de konjunktur uafhængige indtægter, hvilke udgør en relativ lille del af de samlede indtægter fx ejendomsskatten og arveafgift (Jespersen og Jensen 2018: 138-139).

Den universelle velfærdsmodel er ligeledes kendetegnet ved høj grad af omfordeling samt serviceydelser til borgerne. Ca 45% af statens udgifter går til sociale overførsler, 13% til uddannelser og ca 17% til sundhed (Danmarks statistik 2017).

Udgifterne kan analytisk opdeles i to kategorier. De konjunktur uafhængige som kan, hvis det politisk ønskes, bruges som et finanspolitisk tiltag. Dette kunne f.eks. være ved at opføre en bro, anlægge nye veje m.m.

De konjunkturafhængige er i høj grad forbundet med de sociale overførsler, hvilket f.eks. vil sige arbejdsløshedsunderstøttelse, som er direkte forbundet med konjunktursvingningerne (Jespersen og Jensen 2018:134).

Det helt centrale for den universelle velfærdsmodel størrelsen af statens rolle, hvorved det konjunkturafhængige udgifter og indtægter skaber hvad der kalder for *de automatiske stabilisatorer*. De automatiske stabilisatorer er en samfundsøkonomisk mekanisme, der ved lavkonjunktur automatisk vil øge de offentlige udgifter i form af større udbetalinger af sociale overførsler og sænkes dens indtægter i form af færre kildeskatter. Modsat vil de øge, de offentlige indtægter ved højkonjunktur i form af det progressive skattesystem øge sine indtægter og sænke sine udgifter. Denne automatiske funktion, er med til at sikre at

udsvingene i konjunkturerne bliver udlignet, hvorved det forventes at opnå en mere stabil økonomi (Ibid:145).

1.5.6 Præmis for finansiering af borgerløn

Finansiering af borgerlønnen er naturligvis et stort emne, i denne opgave har vi valgt at vi ikke vil dykke ned i og lave konkrete forslag til hvordan en evt. borgerløn skal/kunne finansieres. Dette skyldes at vi har vurderet, at der ikke er noget tilstrækkelig empiri at analysere på, samt at det ikke er opgaves vinkel at komme med bud på dette. Dog vil det i diskussionen kort blive berørt, hvorved en finansiering overhovedet er realistisk ud fra en diskussion om arbejdsudbuddet.

1.6 Læsevejledning

Kapitel 1 er projektets baggrund, motivation og afgrænsning blevet præsenteret, samt grundlaget for analysen.

Projektet er bygget op om fem kapitler for at give en sammenhængende opgave og en struktureret form, som gør det lettere for læseren, at følge med i opgavens udfoldelse.

I kapitel 2 præsenteres og redegøres der for de to borgerløns teorier, som er omdrejningspunktet for analysen ud fra den danske velfærdsmodel. Først vil der blive præsenteret for den universelle borgerløn, efterfølgende følger en dybere gennemgang af Erik Christensens teori. Det andet afsnit vil have samme struktur, her vil Milton Friedman blive præsenteret og hans teori udfoldet.

Kapitel 3 indeholder projektets metodologiske- overvejelser, valg og fravalg. I kapitlet vil der fremlægges et metodedesign, samt redegørelse for valgte metoder, som skal bruges til, udarbejdelse af analysen. Der vil ligeledes være et afsnit som går i dybden omkring den valgte empiri, hvor vi kildekritisk går til værks efter principperne om gyldighed, repræsentativitet, autencitet og validitet.

Kapitel 4 er opgavens krop, her fremlægges hele opgavens analyse, som er delt op i tre temaer. Analysen er delt op for give læseren en overskuelig gennemgang af selve projektet. For hvert tema, vil der kunne findes en indledning og afsluttende en delkonklusion for, at læseren hele tiden bliver ført videre i det der gennemgås og hvad der er blevet gennemgået. Tema 1 er analysen omkring de to borgerløns teoriers menneskesyn og ideologiske bevæggrunde. Analysen skal give en klarhed om de to teoriers overensstemmelse med den

universelle velfærdsmodel, samt om de ideologisk passer til den universelle velfærdsmodel. Her vil der blive brugt sekundær kvalitativ data i form af en video fra et interview med Milton Friedman, samt litteratur fra Erik Christensen.

Tema 2 tager udgangspunkt i vores andet nedslagspunkt, og analysen har fokus i det danske arbejdsmarkedet og den danske flexicurity model. Igen skal de to teorier trækkes ned over vores nedslagspunkt og komme med svar på, hvordan vores arbejdsmarked ville se ud ved en implementering af en, af de to givne borgerlønns tilgange. Empirien tager udgangspunkt i kvantitative analyser og kvalitativ data fra artikler og ekspertudsagn fra borgerlønns organisationen BIEN.

Tema 3 har et rent økonomisk fokus på de automatiske stabilisatorerne. Her vil det teoretiske blive analyseret, og hvordan de to teorier forholder sig til de automatiske stabilisatorer, i forhold til den universelle velfærdsmodel. Endvidere vil der blive analyseret på hvad empirien fra borgerlønns forsøgene, siger om den økonomiske udvikling.

Kapitel 5 er opgavens afslutning, hvor diskussion og konklusion vil blive fremlagt. Opgavens diskussionsafsnit, vil blive vægtet højt i opgaven, da borgerløn stadig anses som utopi, og det er her gruppens vægtning af svar fra analysen vil blive fremlagt og vurderet, samt diskussionen om arbejdsudbuddet og finansiering vil blive også diskuteret.

Kapitel 2 - Teori

2.1 Indledning

Vi har i vores projekt taget udgangspunkt i to teorier omhandle henholdsvis borgerløn og en negativ basis indkomstskat. Disse to teorier bliver endvidere holdt op ved siden af hinanden, for dernæst at anvende dem på den danske velfærdsmodel. Der findes utallige variationer af udregninger, implementeringsforslag og finansielle forslag, men endelige konkrete teorier findes ikke, som færdige sociologiske eller økonomiske modeller. Vi har derfor i vores projekt, måtte se os nødsaget til selv, at stykke de modeller sammen, som passer til vores projekt. Vi har i hver sin model taget udgangspunkt i forskere og økonomer som har fokus på borgerløn i deres værker. I den universelle tilgang har vi haft Erik Christensen i fokus, som har en samlet teori, dog uden de økonomiske beregninger, som vi har måtte supplere op med fra BIEN. I vores anden teori, har vi valgt Milton Friedmans negativ basis indkomstskat, da Milton Friedman bruger denne som et delelement for sin samlet samfundsøkonomisk teori.

2.2 BIEN

The Basic Income Earth Network (BIEN) blev stiftet i Belgien af en lille gruppe økonomer, filosoffer og andre socialvidenskaber i 1986. Efterhånden som BIEN's filosofi blev bredt ud fra Europas grænser, oplevede BIEN en stigende tilslutning fra andre verdensdele, og valgte i 2004 at ændre European til Earth. BIEN har siden sin oprettelse, haft gentagende og stadig igangværende diskussioner i mellem to fløje der henholdsvis repræsenterer liberalisme og egalitarisme. Samtidig med disse diskussioner, er der yderligere fløje der ser borgerløn som et redskab der skal stå alene, og dem der ser det som et redskab der skal benyttes i en mere progressiv politisk strategi. Dog har BIEN uanset fløj, og type af en borgerløn det til fælles, at den skal støtte op omkring det eksisterende velfærdssamfund, og ikke være med til at afmontere dette (BIEN 2018).

Teorierne tager dermed afsæt i at udligne fattigdom og sult.

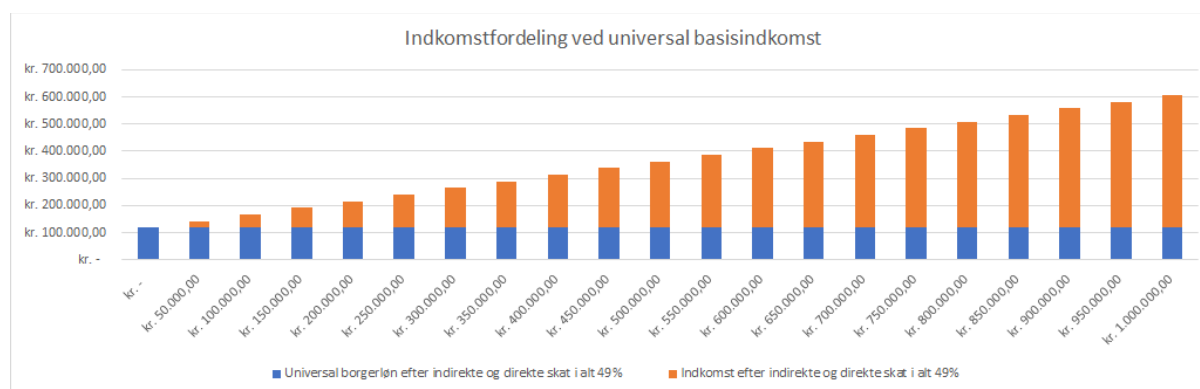
BIEN oprettede sin danske afdeling i år 2000, hvor blandt andet Erik Christensen var en af medstifterne.

2.3 Universal borgerløn

Universal borgerløn er kendetegnet ved, at den bliver givet til alle samfundets borgere med særegler omkring børn og indvandrere uanset indkomst niveau. Man vil altså som borger modtage en ydelse, hvis man er borger i landet. Ydelsen frafalder ikke når en indkomst overstiger et givet niveau, samt er der ingen krav om at skulle stå til rådighed for arbejdsmarked.

BIEN har udarbejdet fire kriterier for hvad den universelle borgerløn skal indeholde.

Først og fremmest skal borgerlønnen være universel, da den er for alle samfundets statsborgere og dem med opholdstilladelse. Dernæst er borgerløn individuel, da den tildeles individet som forsørgelsesgrundlag, uafhængig af civilstand. Borgerløn er ydermere ubetinget da den skal tildeles uafhængigt af indkomst og formue, og er ikke tilknyttet aktivering eller arbejdspligt. Sluttelig skal borgerløn være tilstrækkelig høj, således at opretholdelse af forsørgelsesgrundlaget bliver opfyldt med et beskedent beløb, men samtidigt højt nok til at man skal kunne leve af denne (Christensen 2017:9).

(Christian Würtz Christensen - GRP 10 - 2018)

Modellen er et forsøg på at lave en grafisk fremvisning af den universale borgerløn. Ud af førsteaksen ses indkomsten, hvor man ud af andenaksen ser den samlede udbetaling. Det blå felt i søjlerne repræsenterer den universale borgerløn, og det orange indkomst efter skat. Topskat er ikke regnet ind i den grafiske fremstilling, og skatteprocenten på 49% af direkte og indirekte skatter er lagt sammen og kommer fra Søren Ekelunds model, denne vil blive uddybet længere nede (Ekelund 2015). Den grafiske fremstilling påpeger dermed pointen i den universelle borgerløn, hvilket er uanset indkomst niveau, vil man modtage en universel borgerløns udbetaling.

Den universelle borgerløn fra BIEN DK, som vi har udvalgt, er udarbejdet af Søren Ekelund, som vi vil komme ind på senere. Denne tager afsæt i universalismen og med et perspektiv hvori det altid skal kunne betale sig at arbejde. Med en sikret indkomst fra borgerløn, vil alt lønnet arbejde være en ekstra indtægtskilde, da det aldrig vil blive modregnet i borgerlønnen. I samme perspektiv vil det være lettere, at integrere og indsluse de ressourcetsvage og indvandrere ind på arbejdsmarkedet, da arbejdsmarkedet vil blive mere åbent og fleksibel, i forhold til der vil komme flere deltidsstillinger.

F.eks. fremhæver den udvalgte teori fra BIEN DK, at der i det nuværende system eksisterer kontrollerende instanser for social bedrageri m.m., men at disse vil udgå, da en ubetinget borgerløn ikke er betinget af en aktiverings-beskæftigelsespligt. Dette vil dermed resultere i, at det bureaukratiske system inden for ovennævnte område vil blive sparet væk og dermed vil deres budgetter kunne tilgå andre statslige eller kommunale områder, såsom andet socialt arbejde (BIEN 2018).

Den enkelte, såvel som familier, bliver dermed fritstillet og får mere tid for pengene og kan selv tilrettelægge deres liv med orlov og pauser.

Således burde forekomsten af arbejdsrelateret sygdomme, så som stress og arbejdsskader teoretisk set blive mindsket, hvilket vil kunne resultere i højere livskvalitet hos befolkningen, samt i forlængelse også spare på sundhedsomkostninger.

Ifølge teorien vil borgerløn fremme den enkeltes frihed til at være herre over eget liv, ved selv at styre hvor meget og hvornår den enkelte vil arbejde, og samtidig give en tryghed for de svageste og ikke en indkomst der er underkastet kontrol og aktiveringspligter. BIEN mener at der er mulighed for at finansiere og implementere en borgerløn, og at vejen dertil kræver en politisk vilje (BIEN 2018).

2.3.1 Erik Christensens universelle borgerløns teori

Erik Christensen har været med til at stifte BIENs danske afdeling i år 2000.

Christensen har igennem sit virke inden for BIEN bidraget til det historiske og de teoretiske begreber for borgerløn der flourer rundt i organisationen i dag.

Han har i de sidste 20 år beskæftiget sig med borgerløn, og har skrevet en række bøger og artikler, om de positive effekter indførelsen af en universel borgerløn ville kunne medføre.

Hans tanker omkring en universel borgerløn, har bidraget dybdegående for hvorledes en ubetinget borgerløn kan implementeres i Danmark, ved at udvælge og identificere hvilke samfundsmæssige elementer der skal justeres på (BIEN 2018).

Med afsæt i den universelle borgerløn argumenterer han for, hvorledes en ubetinget borgerløn vil sikre, at alle mennesker får deres grundlæggende materielle behov opfyldt inden for det økonomiske system, ved en omstrukturering af vægtningen i den danske flexicurity model (Christensen 2017:68).

Den universelle borgerløn kan ifølge Christensen opnås ved en justering og forandring af arbejdsmarkedspolitikken og socialpolitikken. I den universelle borgerløns model er hans tanke, at gøre op med den tidligere tanke om at yde for at nyde. Her fritstiller man i stedet individet, hvorved det at tage arbejde bliver et aktivt valg, i stedet for en pligt, og dermed får alle mulighed for at vælge om de vil indgå i arbejdsmarkedet (Christensen 2017:70-72). I det perspektiv har Christensen fokus på fagforeninger, da de varetage deres medlemmers interesser overfor arbejdsgivere, ved blandt andet lønforhandlinger og om arbejdsforhold.

Samtidig besidder fagforeninger en magtposition på arbejdsmarkedet i forhold til overenskomster, og udelukkelse af svage individer, da de kan svække dem i forhold til arbejdsgiverne (Ibid: 61).

Christensen argumenterer for at en indførelse af en universel borgerløn, vil splitte forholdet mellem arbejdere og fagforeninger som vi kender det i dag, og vil flytte magtforholdet fra fagforeningen til arbejdstageren. Dette skyldes arbejdstageren selv vil kunne vurdere løn og arbejdsforhold eller om arbejdstagere vil i arbejde eller strejke (Ibid: 62-70).

Dermed vil det ifølge Christensen blive krævet at fagforeninger og a-kasser må tilpasse sig den nye arbejdsmarkedsstruktur indførelsen af en universel borgerløn vil medføre.

A-kasserne vil transformere sig til en privat forsikringsordning og fagforeningerne skal tilpasse sig nye overenskomster. Det vil betyde at den universelle borgerløn vil skabe en ny socialpolitik, hvor borgerlønnen vil overtage funktion som sikkerhedsnet for det enkelte individ (Ibid: 63-65).

De som er i arbejde vil dermed have mulighed for at gå ned i arbejdstid, eller helt vælge at forlade arbejdsmarkedet for at få mere fritid, og de som står udenfor beskæftigelse vil have mulighed for at tage et arbejde uden at blive modregnet i sin borgerløn, i forhold til nuværende modregning i dagpenge og kontanthjælp.

Fordelene ved den ubetinget borgerløn i forhold til de nuværende ordninger, er at de ikke skal godkendes i det bureaukratisk system, samt at de ikke er afgrænset i tidsmæssige perioder som vi kender det fra det nuværende system.

Jf. Christensen vil det altid kunne betale sig at arbejde, og de som har været på overførselsindkomster kan således tiltræde arbejdsmarkedet (Ibid: 72-73).

2.3.2.1 Søren Ekelund

Søren Ekelund har udarbejdet en finansieringsmodel (bilag 1) for indførelse af en universel borgerløn. Denne model er udarbejdet med en høj universel borgerløn der vil placere sig på mellem 15-20.000 kroner før skat. Der bliver taget udgangspunkt i det nuværende skattesystem, hvor beskatningen stadig vil foregå progressivt.

Søren Ekelund siger at Danmark er en unik stat, i form af sin store velfærdsstat, hvor ca. 60% af den samlede arbejdsstyrke er ansat til en forholdsvis høj løn (Ekelund 2015).

Da opgaven bygger på begrænsningen om et lukket samfund, skal det dog stadig nævnes at Søren Ekelunds model, tiltrods for dette dog indeholder svar på visse problematikker der vil kunne opstå som konsekvens af en universel borgerløn i et åbent samfund. Som eksempel på dette har Søren Ekelund indført en brøkpension, på modtagelse af hans universelle borgerløns forslag. Dermed kan en høj universel borgerløn indføres i Danmark uden, belastning fra udefrakommende EU-borgere, samt lande udenfor EU, da der vil blive indført bopælspligt på modtagelse af ydelsen. Bopælspligten for modtagelse af max ydelse vil fremkomme, hvis modtager har boet $\frac{4}{5}$ af modtagers liv i Danmark. (Ældresagen 2018). Dermed vil en tilflyttet EU-borger det første år i Danmark modtage $\frac{1}{40}$ af den fulde borgerløn. Hvis det antages at borgerlønnen er 20.000 kroner om måneden vil det sige, at de det første år vil få 500 kroner om måneden, andet år vil få 1.000 kroner osv. ydermere forventes det at lønningerne vil falde til op mod $\frac{1}{5}$ af det nuværende niveau, dette vil gøre det ikke attraktivt for andre EU-borgere at bosætte sig i Danmark (Ekelund 2015).

Dermed vil det være op til den enkelte fremmede stat, hvor disse tilflyttere skulle stamme fra, om de ville ønske at betale differencen på en fuld universel borgerløn, og dermed sikre deres statsborger en fuld udbetaling af den universelle borgerløn.

Det potentielle lave lønniveau vil, ifølge Ekelund, føre til øget dansk eksport. Det bygger han på at Tyskland oplevede øget eksport da de sænkede deres lønninger markant efter krisen i 2010 (Ekelund 2015: Basisindkomst.dk). Dette vil dog ikke nødvendigvis give et øget skatteprovenu i den danske statskasse. Til det, mener Søren Ekelund at der kan kompenseres for ved at staten begynder at købe sig ind i større virksomheder, som vil vinde ved indførelsen af borgerløn i Danmark, på den måde skal staten sikre sig ejerandele på over 50 procent i en lang række virksomheder, og det skal vel og mærke ikke kun være danske virksomheder (Bilag 1). På den måde vil staten kunne sikre sig en del af kommende overskud i de købte virksomheder (Ekelund 2015).

2.4 Negativ basis indkomstskat

Da vi gerne vil analysere forskellige tilgange til en borgerløn, som er mulige ud fra den danske velfærdsmodel, har vi valgt at tage afsæt i Milton Friedmans teser og ideer om negativ basis indkomstskat. Denne vil stå i skarp kontrast til den før beskrevet universelle borgerløn.

Ligesom med den universelle borgerløn, har det ikke været muligt, at bruge en samlet nedskrevet model, men i stedet har vi måtte stykke en teori sammen, ud fra Friedmans teorier om menneskesyn, pengepolitik, skattepolitik og finanspolitik. Teorien er stykket sammen af delvis primærlitteratur i form af bøger og uddrag fra aviser, som Friedman og hans kone debatterede i. Samt et tv interview Friedman deltog i 1968. Derudover har vi brugt Lars Christensens bog om Milton Friedman, fra jurist- og økonomforbundets forlag.

2.4.1 Milton Friedmans negative basis indkomstskat

Milton Friedman har været en af de økonomer, som har haft størst betydning for økonomi og samfundstænkning gennem de sidste 70 år. Igennem sit lange liv (1912 -2006) har Friedman produceret en lang række bøger og flere hundrede af faglige artikler.

Hans funktion var primært økonom, men da han også var en meget aktiv samfundsdebattør, har han ligeledes haft en politisk indflydelse (Christensen 2002: 1).

Friedman var ligeledes en anerkendt og indflydelsesrig økonom og hans værker gjorde ham til modtagere af Nobelprisen i økonomi i 1976. Derudover besad han flere prestigefyldte pladser, bla. som præsident for American Economic Association og administrator for udfoldelsen af Marshall-planen (Ibid: 91-92).

Han anses som en af fædrene til økonomiske skole, monetarismen. Metodisk var Friedman meget positivistisk, hvilket indebærer at han mente, at værdien af en teori skal findes i dens evne til at forudsige. Derudover stod han fast på at teorier skulle være falsificerbar, hvilket vil sige at det skal være empirisk muligt at teste om teorien er falsk (Ibid: 6).

2.4.2 Miltons negative basis indkomstskat

Den negative basis indkomstskat skal erstatte det forudgående bureaukratiske system for velfærdsydelser såsom pension, dagpenge og kontanthjælp.

Alle offentlige ydelser skal samles i den negative basis indkomstskat. Dette mente Friedman ville kunne bekæmpe fattigdom og gå fra 'os der betaler' og 'dem som understøttes', til et ligeligt system som gav ansvaret og friheden tilbage til individet, i stedet for et bureaukratisk

administrativt system, der styrer de ressourcetsvage individer og i nogle tilfælde hele familiers indkomst.

“The Program, that is, should be designed to help people as people not as members of particular occupational groups ...” - Milton Friedman (Friedman & Friedman 1962: 191)

Det ville altså gøre op med *hvorfor* personer havde trange kår og i stedet give kontant (penge) hjælp til folk som har en lav indkomst og sikre alle individer et minimumslevestandard med mulighed for personligt ansvar for, at højne deres indtægter i stedet for at beskatte den smule de tjener (Friedman & Friedman 1979: 120-123).

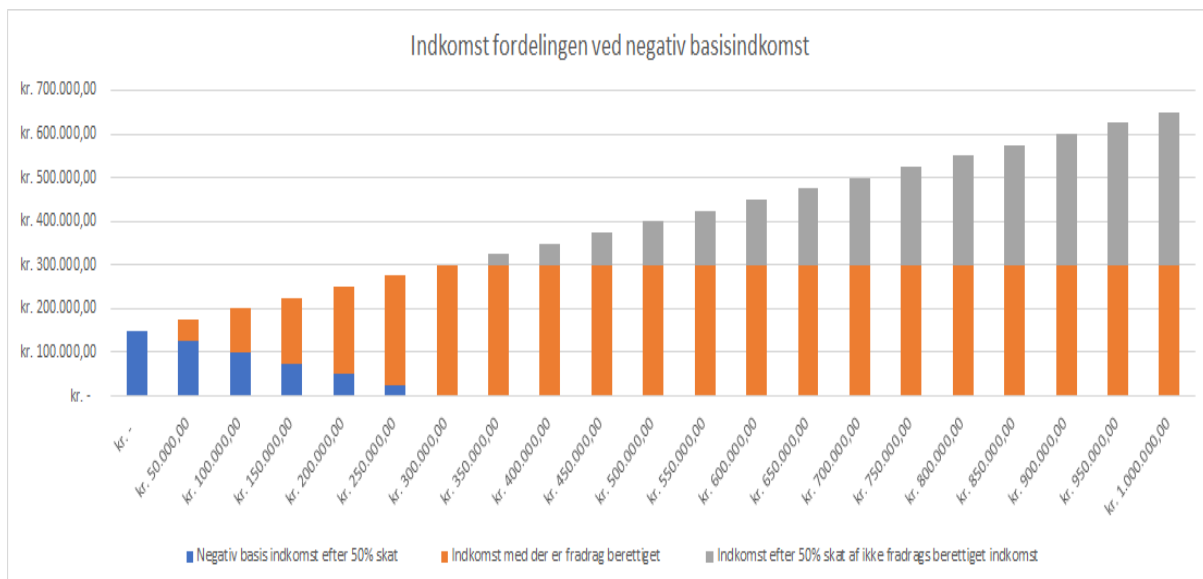
Ifølge Friedman skal den negative basis indkomstskat ikke supplere, men fuldkommen erstatte velfærdssystemet og fagforeningernes understøttelse, da den ellers kun vil være en tilføjelse til bureaukratiet. Den negative basis indkomstskat vil hermed kunne erstatte en stor administration, hvis primær formål har været at administrere de offentlige ydelser, samt den negative basis indkomstskat skal administreres af det nuværende indkomstskattesystem, hvor der selvfølgelig skal x antal ekstra ansatte til denne nye administration, men ikke i samme hidtidige omfang som det nuværende velfærdssystem, og på den måde spare staten for store administrative udgifter (Ibid).

Personfradraget i det nuværende positive indkomstskat betonedede samfund, bestemmes ud fra indkomst, ejendom, børn, kørsel etc. har en negativ effekt, da kun personer som tjener lige til eller under fradraget ikke betaler skat, og dem der tjener over betaler. Det er et skævt system, da det gør det svært for personer som tjener penge i perioder. F.eks hvis en persons indkomst er lig hinanden over en toårig periode, og som stemmer overens med fradraget så betaler personen ikke skat. Men hvis personens indkomst over de to år, udgøres i sæsoner hvor personen tjener $\frac{2}{3}$ i det første år og $\frac{1}{3}$ i det andet, så vil personen betale skat, af det beløb som overstiger personfradraget i det første år og i det andet år vil personen tjene under personfradraget, som ikke vil blive udnyttet. Personen ville altså her betale for meget i skat, end hvis personen havde haft ligelig indtægt over denne toårige periode. Her skal i stedet den negative basis indkomstskat supplere borgernes indtægt op med den resterende ikke brugte personfradrag, afhængig af tilskudsprocent (Ibid).

Staten skal altså betale den procentdel forskel der er mellem borgerens indtægt og en fast indtægtsgrænse, til de borgere som tjener mindre end denne fastsatte indtægtsgrænse og hvor disse borgere ikke betaler skat.

Friedmans teori omkring en model for hvordan en negativ basis indkomstskat skal fungere, kan simplificeres med et eksempel. Friedman sagde at staten skulle finde det korrekte beløb, som fungerede som et sikkerhedsnet for alle og samtidig økonomisk forsvarligt (Ibid). I hans eksempler satte han skattetrykket på 50% og i dette eksempel sætter vi en årlig borgerløn grænse eller indtægtsgrænse til 300.000. Der skal ifølge Friedman betales 50% i skat af sin indtægt som tjenes over de 300.000kr, men der skal også betales 50% i skat af den ikke brugte indtægtsgrænse. Så hvis en person tjener 300.000 lige ud på et år, så vil person have det samme beløb til sig selv og ikke betale skat. Hvis en person tjener 400.000 vil personen ikke betale skat af de første 300.000 men kun af de sidste 100.000 skulle der betales 50%, og dermed ville denne person få udbetalt 350.000. Omvendt hvis en person tjener 100.000 vil denne person ikke betale skat af disse, men skulle modtage 100.000kr udbetalt af staten, da personen havde 200.000 til af sin indtægtsgrænse, men skal "betale" 50% af dem i skat (Ibid). Ifølge Friedman ville dette sikre alle borgere en mindste indtægt, men stadig gøre det fordelagtigt at arbejde, da hver krone tjent stadig giver en større indtægt.

"An extra dollar earned always means more money available for expenditure" - Milton Friedman (Friedman & Friedman 1962: 192).

(Christian Würtz Christensen - GRP 10 - 2018)

Modellen er en grafisk visning af det ovenstående forklarede eksempel, hvor man ud af førsteaksen har indkomsten og ud af andenaksen den samlede indkomst efter skat og fradrag. I det viste eksempel udgøre det blå det udbetalte beløb af den negative basis indkomstskat. Det orange felt viser det benyttet fradrag, hvor det grå felt viser den indkomst der bliver beskattet, med en skatteprocent på eksemplets 50%.

2.4.2.1 Forståelsen bag Miltons negative basis indkomstskat

For en forståelse af Milton Friedmans negative basis indkomstbeskatning, har vi valgt at inddrage nogle af de grundlæggende elementer fra hans økonomiske tænkning.

Helt overordnet er Friedmans økonomiske tænkning grundet i monetarismen.

Monetarismen opstod i perioden 1950-1980 til at være opponert og stå i skarp kontrast til den ellers dominerende keynesianske tænkning. Monetarismens hovedtese er, at konjunktursvingningerne i den økonomiske udvikling sker på baggrund af bevægelser i pengemængden, og at inflation er et resultat af for ekspansiv pengepolitik. (Christensen 2002: 13)

Friedmans teoretiske monetarisme bygger på hans studier af penges betydning for den makroøkonomiske udvikling, hvilket har ført til kvantitetsteorien. Hovedtesen i kvantitetsteorien er, at der er en tæt sammenhæng mellem, mængden af penge i et samfund og det generelle prisniveauet. Det vil altså sige at, prisniveauet (købekraft / penges værdi) i et samfund er defineret ud fra udbud og efterspørgsel efter penge. Efterspørgslen kommer til udtryk i omfanget af transaktioner, det vil sige køb af vare eller tjensteydelser og pengemængden udbudt. Øget pengemængden i samfundet uden at efterspørgslen følger med, vil føre til at købekraften i samfundet falde (Ibid: 33-34).

Sammenhængen mellem økonomisk vækst og pengemængden er i monetarismen givet ved, at man ser finansielle produkter med et renteafkast, som et substitut for andre forretningsmuligheder, samt nytteoptimering f.eks værdien af at have sit eget hus. Friedman mener at man ved en forøgelse af pengemængden, hvorved markedsrenten falder, vil gøre det mere attraktivt at forbruge sine penge. Hvilket vil lede til en nominelle vækst i BNP, da der vil blive produceret relativt mere i samfundet. Denne mekanisme ikke er noget monetaristerne mener skal bruges som et politisk værktøj, men er en opgave nationalbankerne skal påtage sig for at sikre en stabil og jævn udvikling.

Denne mekanisme er essentiel i forhold til forståelsen af den monetaristiske økonomiske tænkning, og ligger som grundlag for deres økonomiske teorier (Ibid: 37-41).

2.4.2.2 Den permanente indkomst hypotese

Den permanente indkomst hypotese er ifølge Friedman, at husholdningerne bestemmer deres forbrug ud fra, hvad de selv opfatter for deres normal indkomst, eller det som er kaldet den permanente indkomst. Dette vil sige at husholdningerne har et forbrug der svarer til den indkomst de forventer at have permanent. Det betyder at mindre udsving i husholdningers

indkomst, som de ikke selv opfatter som permanente, ingen effekt vil have på deres forbrug. Derved kan husholdningernes indkomst opdeles i permanent og transitorisk (midlertidig) indkomst. Oplever en husholdning af transitoriske indkomst en konsistent i en længere periode, vil den blive optaget i deres permanente forbrug (Christensen 2002: 27-30). Anskuer man Friedmans negatives basis indkomstskat gennem denne hypotese, fremgår det at den negative basis indkomstskat vil sikre husstandene en permanent indkomst på et givent niveau. Endvidere vil udsvingene i husstandenes samlede indkomst udjævnes, givet beskatnings modellen, hvorved husstandene sikres en vis grad af sikring af deres permanente indkomst. Dette vil bidrage til at gøre husstandens tilværelse mere stabil, samt gøre det mere attraktivt at optage mere transitorisk indkomst.

2.4.2.3 Den forventnings udvidede Philips-kurve.

Den forventnings udvidede Philips-kurve bygger på tanken om at ændringer i inflation, der fuldt ud er forventet, ikke påvirker ledigheden. Omvendt kan man sige, at det kun er uventede stigninger i inflationen der har indflydelse på ledigheden. Det er dog ikke muligt permanent at reducere ledigheden ved at øge pengemængden, da forventet inflation på lang sigt ikke afviger fra faktisk inflation (Christensen 2002: 54). Dette skal ses i kontrast til den tidligere Philips-kurve hvor man så en modsatrettet sammenhæng mellem stigninger i lønnen og arbejdsløshed (Ibid: 52).

Friedman argumenter i sin forventnings udvidede Philips-kurve, at udsving i ledigheden er givet ved at arbejdsgiver og arbejdstager, fejlvurderer den forventede inflation.

Hvilket resulterer i, at når der skal forhandles løn, og inflation bliver undervurderet, vil arbejdstagerne føle det som en større reallønsstigning, og derfor påtage sig mere arbejde hvorved ledigheden falder. Modsat hvis de overvurderer inflationen, hvorved det vil opfattes som en reallønsnedgang, så vil ledigheden stige.

Forventningsfejl kan altså føre til udsving i ledigheden på kort sigt, men før eller siden vil arbejdsgiver og arbejdstager korrigerer for fejlen og ramme den reelle inflation. Hvilket vil sige, at på lang sigt kan ledigheden ikke bringes under dette niveau, som Friedman kalder den naturlige arbejdsløshed. Det skal dog pointeres at han mener at der intet naturligt er ved naturlig arbejdsløshed, og lejet af denne er defineret ud fra arbejdsmarkedsstrukturer (Ibid: 54-56).

Anskuere man dette igennem den negative basis indkomstskat, så vil den negative basis indkomstskat kunne være et middel, til at imødekomme den naturlige arbejdsløshed, da den

negative basis indkomstskat i Friedmans model skal erstatte andre social overførelser, så de ikke længere kommer til at fungere som en mindsteløn. Dette tilsammen med, at det altid ville kunne betale sig økonomisk at arbejde, vil være med til at skabe en mere flexibel løn, da der ikke længere ligger strukturelle hindringer. Herved kan den naturlige arbejdsløshed reduceres, og evt fjernes (Ibid: 57). Flexibiliteten i lønningerne og prisen vil endvidere være med til at skabe en større balance, samt gøre økonomien mere modstandsdygtig da den i højere grad vil skabe sin egen balance igen (Ibid: 78).

Sagt på en anden måde, så skal man ikke forsøge at justere på konjunkturerne i samfundsøkonomien gennem politiske tiltag. I stedet skal disse sikre strukturer og en balance gøre, at økonomien af sig selv finder tilbage til det "normale" niveau. Friedman argumentere herved, at de automatiske stabilisatorer skal have fred til at virke. Hvor man ved en indførelse af negativ basis indkomstskat, vil øge den effekt de fungerer med (Ibid: 62-63).

2.5 Delkonklusion

De to teorier fra henholdsvis Friedman og Christensen, er stærkt ideologisk opdelt, som også spejler sig i deres udformning af en borgerløns model. Friedmans negative basis indkomstskat skal ses som et bundfradrag, der tildeles alle borgere, samtidig med alt andet velfærd afvikles. Herved vil markedet ifølge Friedman opnå efficiens, da markedsforvridende strukturer fjernes. Dette vil teoretisk set resultere i et mere fleksibelt arbejdsmarked, hvorved arbejdsløsheden vil blive påvirket positivt.

Modsat taler Christensen for at den universelle borgerløns, hvor alle borgere tildeles et kontant beløb uanset indkomst niveau. Christensen argumenterer for at velfærdsstaten bibeholdes, men det kun er sociale ydelser som laves om til borgerløns. Dette vil skabe en større lighed i samfundet, samt sætte individet frit, hvorved arbejdsmarked bliver mere fleksibelt. Fælles for dem begge er at de mener at en borgerløns vil være fattigdoms bekæmpende, samt det er det er uden modkrav vil sætte mennesket frit.

Kapitel 3 - Metode

3.1 Indledning

I dette afsnit introduceres valg af forskningsdesign og de anvendte metoder og empiri. Med afsæt i problemformuleringen, vil vi i det følgende redegøre, begrunde og argumentere for vores valg af design, metode og den valgte empiri.

3.2 Projektdesign

Vi har valgt Mixed methods, som er en forskningsstrategi der kombinerer både de kvalitative og kvantitative metoder, der er fordelagtig for projektets problemformulering, da dette design ikke kun frembringer ny viden, men også bidrager med en samfundsmæssig løsning på projektet præmis om automatisering (Jæger 2016: 301).

David Morgan argumenterer for, at denne tilgang er præget af en pragmatisk tilgang til den ontologiske undersøgelse, hvor der frit kan vælges mellem teoridrevne eller empiridrevne undersøgelser, som yderligere har en abduktiv tilgang. Den pragmatiske tilgang bidrager endvidere med, at kunne arbejde intersubjektivt ved at se på forståelser mellem flere aktører om et givent iagttagelse eller argument, for derefter at vurdere om resultaterne kunne overføres til andre sammenhænge (Jæger 2016: 304).

Norman Denzin argumenterer for, at triangulering vil medvirke til at belyse problemfeltet fra flere sider, hvilket vil afdække det undersøgte fænomen på en mere fyldestgørende måde, hvorfor triangulering er oplagt i forhold til projektets placering (Jæger 2016: 304-305).

Vores problemformulering indeholder to teorier om borgerløn, og da de ikke bidrager fyldestgørende i forhold til vores problemfelt, har det været oplagt at belyse flere aktørs argumenter for og imod en implementering af de to teorier om borgerløn.

Metoderne bliver anvendt i et sideløbende forløb, hvor problemformuleringen samtidig bliver anvendt med de kvalitative metoder og de kvantitative metoder, for derefter at analysere på de samlede resultater herom (Jæger 2016: 308-309).

De anvendte metoder henholdsvis den kvalitative og den kvantitative vil præsenteres sammen med den konkrete indsamlede empiri og hvorledes dette bruges i projektets analyse.

I den forbindelse vurderes kildernes relevans for problemstillingen samt deres troværdighed, autencitet og validitet.

3.3 Litteratur - Søgning

Litteratur spiller en central rolle for projektopgaven, hvorfor en litteratursøgning har bidraget med at skabe overblik over litteraturen, der er til rådighed indenfor emnet om borgerløn, og dermed gøre det muligt for at begrunde og afgrænse vores stillede problemformulering (Petersen & Triantafillou 2016: 34). Det har endvidere bidraget med, at kunne danne belæg for en videre videnskabelig analyse på en kritisk videnskabelig måde (Andersen m.fl.2016:58).

I forbindelse med vores litteratursøgning har vi ved en systematisk søgning efter akademisk og ikke akademiske litteratur relateret til vores emne om borgerløn, og sat os grundig ind i både den danske og den udenlandske litteratur. Vi har søgt i forskningslitteraturen og andre kilder, fra offentlige såvel som private, for at supplere forskningslitteraturen (Andersen 2016:63-65).

Ved at udvælge og inddrage to teorier som har to forskellige ideologiske afsæt, henholdsvis den universelle og den negative basis indkomstskat, afslører litteratursøgningen at det er et emne som flere indenlandske og udenlandske forskere, tænketanke, politikere, samfundsdebatorere og mediekilder ect. er optaget af.

Da der i Danmark ikke har været forsøg med borgerløn, har det været nærliggende at søge viden i den udenlandske litteratur, hvor der har været forsøg med borgerløn. Det har bidraget med, at vi har kunnet inddrage de udenlandske forsøg i vores projektopgave, for at belyse emnet om borgerløn fra flere perspektiver, hvor vi endelig kunne afgrænse, og opstille en problemformulering (Andersen 2016: 58).

Helt konkret tog vi udgangspunkt i BIEN DK og Scott Santens litteratur ved en litteratursøgning på REX, og blev herefter inspireret af deres brug af øvrig litteratur. Vi har valgt at de primære kilder, er det empiri vi ønsker at undersøge og det gøres med de sekundære kilder, der er vores teorier. Det håndværksmæssige og metodiske grundlag for vores opgave kommer fra lærebøger (Andersen m.fl. 2016: 59-60).

3.4 Valg af kvalitativ, kvantitativ metode og empiri

I dette afsnit introduceres de valg af anvendte metoder i projektet. Med afsæt i problemformuleringen og de to teoretiske rammer som projektet samles om, vil vi i det følgende afsnit redegøre, begrunde og argumentere for vores valg af metode og den valgte empiri. Den valgte empiri er indsamlet efter kriterierne for gyldighed, repræsentativitet, autencitet og validitet. Empirien er fra vidtstrakte kilder, og indeholder artikler fra landsdækkende aviser samt artikler og analyser fra borgerløns interesseorganisationer. Derudover indgår der et interview med Milton Friedman fra 1968 samt primær litteratur fra de to hovedteoretikere, som projektet er bygget op omkring. De to teorier bliver understøttet af BIEN og primær- og sekundær litteratur fra forskellige forskere, med interesse i borgerløn. Projektet vil ligeledes indeholde kvantitative data fra Danmarks statistik, i form af målinger på arbejdsmarkedsområdet, og en analyse fra tænketanken Cervea hvor de spår om yderligere ledighed pga. automatisering.

I dette afsnit redegøres der for de anvendte metoder, henholdsvis den kvalitative og kvantitative, hvor de vil blive præsenteret sammen med den konkrete empiri, for derefter at redegøre for, hvorledes de bliver brugt i analysen. I den forbindelse vurderes kildernes relevans for problemstillingen samt deres troværdighed, autencitet og validitet.

3.4.1 Kvalitative metoder

De kvalitative metoder anvendes da de vil bringe viden om den kompleksitet, der findes i de processer, hvorunder en borgerløn vil kunne implementeres i den universelle velfærdsmodel. De har oftest også en lavere generaliserbarhed end de kvantitative metoder. Her opvejer den metodiske tilgang fordele og ulemperne, da der i projektet er fokus på en bestemt velfærdsmodel (Triantafillou 2016: 16). Derfor kan en implementering af borgerløn i den universelle velfærdsmodel i Danmark ikke entydigt og udelukkende være generaliserbar i øvrige lande samt velfærdsmodeller.

I det følgende har vi valgt flere dokumentanalyser som kvalitativ metode, for at afdække vores problemformulering så vidt som muligt fra forskellige aktører, således at vi afdækket emnet om borgerløn fra flere aktører, sideløbende bliver det hele tiden holdt op med vores problemformulering, indtil det er belyst fyldestgørende.

Fordelene ved dokumenter er at de har en blivende kapacitet grundet deres varighed, en permanens, trods skelene i dokumenttyperne (Triantafillou 2016:127).

Der inddrages yderligere en video interview med Milton Friedman, for at supplere hans teori for den negative basis indkomstskat, samt det menneskesyn der ligger til baggrund for hans teori.

Ved anvendelse af kvalitativ data foretages en kvalitetsvurdering af empirien. Herefter vurderes kildernes autenticitet, troværdighed, repræsentativitet, og den relevans de har i forhold til projektets problemformulering (Triantafillou 2016:128).

Borgerløn begrebet er en vision og idealtipe samfund for visse forskere, filosoffer og sociologere, men der eksisterer ikke en endelig nedskrevet teori, som kan tages ud af en tekst og bruges direkte i en analyse. Derfor skal dokumentanalysen først bidrage med, at vi får dykket ned i to af de store borgerløn fra Milton Friedman og Erik Christensens primærlitteratur, og analysere os frem til deres teori om dette idealsamfund. Denne del af analysen vil inddrage de to teorier ind i en dokumentanalyse, hvor de sideløbende vil blive anvendt som et medium, og denne anvendelse af mediummer vil udfolde sig ved at fokusere på dokumenternes skriftlige indhold (Triantafillou 2016:127-130).

Autenticiteten er af høj kvalitet da litteraturen er primær og litteratur er fra samfundslitteratur forlaget. Troværdigheden vurderes højt, da det er primærlitteratur, og skrevet af Friedman og Christensen, dog har vi øje for, at begge forfattere har haft personlige interesser i udgivelsen af litteraturen.

Dokumenterne vurderes at være repræsentative, da dokumenterne dækker og beskriver virkeligheden, for det samfundsideal begge forfattere var inspireret af med afsæt i hver deres ideologiske perspektiver. Sluttelig kan dokumenternes betydning være udfordrende da der kan opstå uklar fortolkning af dokumentet fra læserens side, i forhold til hvad forfatterne egentlig mente og havde intention om at belyse (Triantafillou 2016:129).

Christensen teori indeholder ikke en økonomisk dimension, hvorpå en universel borgerløn kan finanseres, hvorfor det har været oplagt at supplere og inddrage en økonomisk finansieringsforslag fra BIEN DK hjemmeside, som han er medstifter af.

Fra BIEN DK hjemmeside inddrages Søren Ekelund finansiering model for en universel borgerløn, hvor denne udgør en høj autenticitet, da den fremgår af BIEN DK officielle hjemmeside samt det tydeligt fremgår, at han er forfatteren bag denne finansielle model. Troværdigheden vurderes for god kvalitet, da den er underbygget med empiri, og vi har taget højde for, at Ekelund ikke er uddannet økonom, men er iværksætter, som kan have indflydelse på en begrænsning af hans model. Endvidere er dokumentet repræsentativt, da det

dækker en finansieringsmodel for en universel borgerløn i den danske velfærdsmodel. Betydningen af dokumentet kan møde sin begrænsning, da dokumentet kommer fra en organisation, der kæmper for en særlig interesse for at få udviklet og indført borgerløn, hvorfor de kan appellere til politikere og nedtone ulemperne i deres dokumenter (Triantafillou 2016:128-129,132).

Der er inddraget andenhånds empiri fra et semistruktureret individuelt interview på video med Milton Friedman, da dette interview belyser hans argumenter og særlige viden for en negativ basis indkomstskat og menneskesynet bagved (Poulsen 2016:76-77).

Denne dataindsamling har haft stor relevans for vores problemformulering, da interviewet har en egenskab, hvor formålet er at opnå ny viden, som interviewpersonen kan bidrage med i samtale med interviewer. Derudover har det været fordelagtig at anvende dette interview i forbindelse med, at analysere Friedman menneskesyn i forhold til projektet problemformulering.

Interviewet er fundet på Hoover Institution, Library & Archives, officielle hjemmeside, hvorfor kilden er af høj autenticitet. Da vi ikke selv har udarbejdet forberedelsen til interviewet, interviewguiden, og gennemført interviewet på baggrund af projektets præmisser, kan der opstå uklarhed omkring disse forhold fra interviewerens perspektiv. Vi har derfor ved afkodningen af interviewet udvalgt citater, som har været relevant for vores problemformulering for herefter at bearbejde dem i analysen (Poulsen 2016:87).

Citaterne er anført i analysen med kildehenvisning til minut-og sekundvisning i videoen således, at citatet kan blive fundet præcist fra videoen (Poulsen 2016:88). Citaterne er ligeledes kontekstualiseret således, at der er blevet redegjort for, hvorfor citatet er inddraget, hvem det er fra, og endeligt hvad citatet viser og bliver analyseret (Poulsen 2016:92).

I analysen inddrages forsøgene med borgerløn i Alaska, Libyen, Liberia, Namibia, og Indien, som dokumenter, da de er udarbejdet af Scott Goldsmith, Haarmann, Masterson & Lehman, Unicef, Guy Standing. De vil medvirke til, at vi i diskussionen kan trække på de erfaringer, resultater, og økonomiske effekter der har været med forsøgene om at indføre borgerløn i de pågældende lande.

Dokumenternes autenticitet er af høj kvalitet, da de respektive forfattere tydelig fremgår af dokumenterne, og de ligeledes fremgår af forsknings institutionernes officielle hjemmesider, samt på Unicefs officielle hjemmeside. De anses dermed som troværdige kilder dog med det forbehold, at forfatterne sjældent beskriver den aktuelle virkelighed, men oftest at opnå egne

politiske eller økonomiske mål. Selvom forfatteren beskriver virkeligheden på en absolut nuanceret måde, vil denne stadig være påvirket af den sociale kontekst, han eller hun indgår i. Kilden er ligeledes repræsentativt for de argumenter, som forskerne har opnået gennem deres egne analyser (Triantafillou 2016:128-129).

Betydningen af dokumenteter kan have en begrænsning for læseren, da det er skrevet på et akademisk niveau med inddragelse af økonomiske modeller og vendinger, som kan være vanskelige at fortolke og forstå (Andersen m.fl.2016:128-129).

Ved nærmere kildekritisk analyse af dokumenterne afsløres hvorledes forsøgene i de respektive lande, ikke har været af god kvalitet, da der ikke har været kontrolgrupper, stikprøver, antallet af variabler har været sløret, og demografien har ikke været kontrolleret. Således kan der rejses tvivl om forsøgenes pålidelighed og gyldighed (Ejrnæs 2016:207-211).

Derudover har vi inddraget mediekilder fra avisartikler herunder Information, Jyllands-Posten, og world economic forum, hvor forskere og tænketanken Cepos har skrevet om borgerløn, hvorfor det er højst relevant for vores problemformulering at inddrage debatterne om borgerløn. Det vil medvirke til, at vi får belyst forskellige aktørers perspektiver i debatterne om borgerløn. Dette er tilmed valgt, da triangulering i mixed methods har til formål at skabe et mere nuanceret og troværdigt billede af dokumenternes brug af andre aktører, som kan have egne politiske mål og andre særinteresser for deres brug af dokumentet (Andersen m.fl.2016:62).

Mediekilderne fra Information, Jyllands-Posten og world economic forum er fundet på hver af deres respektive officielle hjemmesider, hvorfor de vurderes af høj autenticitet og hvor det tydeligt fremgår hvem forfatteren til den pågældende avisartikel er. Validiteten vurderes ligeledes at være høj kvalitet, da de valgte avisartikler har afsæt i forskningslitteratur, og ved en triangulering højnes et nuanceret billede af aktørernes troværdighed (Andersen m.fl.2016:61-62).

Mediekilderne repræsentativitet vurderes at være høj med det forbehold, at forfatterne bag kan have anvendt mediet som en bevidst handling til, at forme og påvirke et givent politisk mål. Betydningen af mediekilder kan derfor være påvirket af forfatterens egne politiske mål og egne interesser, ved at nedtone ulemper og have højt fokus på, at fremme egne perspektiver (Triantafillou 2016:128-132).

Ulemperne der kan være knyttet til de kvalitative metoder, er at de ikke har en stor generaliserbarhed, i forhold til de kvantitative. Dog vil der ved at anvende de samme

metoder, med udgangspunkt i et andet velfærdsmodel kunne laves de samme kvalitative metoder, for derved at lave et komparativ studie, og resultaternes generaliserbarhed ville afdækkes nærmere (Jensen & Kvist 2016:46).

3.4.2 Kvantitative metoder/Empiri

De kvantitative metoder med inddragelse af sekundære data er anvendt, da de bidrager med at højne projektopgavens generaliserbarhed, hvor deres repræsentativitet og reliabilitet er forbundne. Metoden bidrager med anvendelsen af talmæssige empiri, som fremgår af statistiske eller grafiske tabeller med variabler, hvor disse kan anvendes til at beskrive et fænomen (Kristensen & Hussain 2016: 20). Vi har valgt at inddrage sekundære data, da disse oftest er af bedre kvalitet end dem, man selv producerer. De er oftest foretaget af andre forskere og forskerteams, hvor der er sikret korrekte formelle procedurer på alle respondenterne, hvilket medvirker til at de er højst repræsentative. De sekundære data er anvendt da der allerede foreligger dataindsamling på register niveauer og spørgeskemaer, og dertil ved, at der kan spares tid og ressourcer ved, at anvende dem.

De giver endvidere mulighed for, at se på udviklinger gennem tiden, da de samme målinger bliver foretaget kontinuerligt, som herved kan gennemgå i en tidsserieanalyse. Sluttelig er de højst anvendelige til komparative analyser, der går på tværs mellem kulturer og nationer, da store internationale spørgeskemaundersøgelser giver mulighed for at sammenligne på tværs af forskellige nationer og kulturelle sammenhænge (Ejrnæs 2016: 205-206). De kvantitative metoder i analysen er med til at skabe overblik over store datamængder fra sekundære eksisterende data, indsamlet og registreret på register- og individniveau.

For at analysere hvorledes det danske arbejdsmarked bliver påvirket af den yderligere arbejdsløshed på baggrund af den teknologiske udvikling, har det været oplagt at inddrage talmæssig statistisk over den samlede ledighed og den aktive arbejdsstyrke. Til dette formål har vi anvendt tabeller fra Danmarks Statistik, som netop udfører og opgøre kvantitative målinger på registerdata, på deres officielle hjemmeside.

Der er flere fordele ved at anvende registerniveaut fra Danmarks statistik, da de giver adgang til hele populationen, og der er således ikke nogen usikkerhed i forhold til stikprøvedata, som gør, at de er af høj kvalitet. Den sekundære registerdata fra Danmarks statistik er endvidere af høj validitet, da indsamlingen er udført under faktuelle forhold, end hvis de blev indsamlet under en spørgeskemaundersøgelse (Ejrnæs 2016:214).

Tænkertanken Cevea har udgivet en analyse, hvor de konkluderer at 876.000 stillinger i Danmark er i høj risiko for automatisering som følge af den teknologiske udvikling. Vi finder denne analyse relevant for emnet, derfor har det været nærværende, at opstille denne analyse som et præmis i vores problemformulering for derefter, at inddrage det i analysen.

Kilden vurderes at være af høj autenticitet, da analysen er udgivet på Cevea egen officielle hjemmeside, af forskerteams, hvor Cevea er en uafhængig tænketank, som har til formål at fremme lighed, frihed og fællesskab i DK, hvorfor kilden vurderes at være af høj troværdighed (Cevea 2018: Cevea.dk).

Analysen fra Cevea er af høj repræsentativ kvalitet, da analysen er baseret på data fra Danmarks statistik, og dermed er der sikret adgang til hele populationer, og yderligere er der ikke knyttet usikkerhed omkring stikprøver. Analysen er af høj validitet, da indsamlingen af registerdata er udarbejdet under faktuelle forhold (Ejrnæs 2016: 214).

Ulemperne ved at anvende sekundære registerdata er, at de ikke er egnede ved komparative studier, men da vi analyserer den danske velfærdsmodel, er registerdata bedst egnet da de måler hele populationer (Ejrnæs 2016: 214).

3.5 Delkonklusion

I metodeafsnittet er der blevet redegjort for vores valg af mixed methods designet, samt de valgte metoder og empiri. Der er inddraget kvalitative metoder, fra to teorier om borgerløn herunder Friedman og Christensen, interview med Friedman, dokumenter fra BIEN DK, og sluttelig mediekilder fra Information, Jyllands-Posten og World Economic Forum. Der er inddraget kvantitativ empiri fra Danmarks statistik samt Cevea.

Ulemperne der kan være knyttet ved, at anvende mixed methods designet er, at de kvalitative metoder oftest bliver "glemt" bag de kvantitative metoder, og får herved en positivistisk tilgang end den egentlig pragmatiske, som kendetegner forskningsdesignet. Denne ulempe har vi haft for øje ved hele tiden at opveje hvilken metode, der har været det mest fordelagtige ved at vurdere, begrunde, og reflektere løbende gennem projektet for at belyse vores problemformulering (Jæger 2016:312-314).

Kapitel 4 - Analyse

4.1 Indledning

Analysen er delt op i 3 temaer, som kommer omkring de nedslagspunkter fra den universelle velfærdsmodel, der er udvalgt som essentielle for velfærdsmodellen. I de 3 temaer vil der først blive introduceret til nedslagspunktet inden selve analysen. Rammen om analysen er den danske velfærdsmodel og automatiserings præmissen om høj arbejdsløshed ved høj teknologisk udvikling. Det er analysens grundlag, hvor de to teorier om henholdsvis den universelle borgerløn og den negative basis indkomstskat, sideløbende bliver inddraget i analysen. Hvert tema afsluttes med en delkonklusion for, at runde temaet af og for at læseren får en opsummering inden næste analyse nedslag.

4.2 Tema 1: Borgerløns teoriernes menneskesyn

4.2.1 Indledning

Vi vil i dette afsnit analysere på de menneskesyn, de forskellige teorier repræsenterer i hver af de to forskellige teorier, i henholdsvis den universelle borgerløn og den negative basis indkomstskats model. Temaet skal kaste lys over de to teoriers tilgang til den danske velfærdsmodel, som bygger på solidaritet og en høj omfordeling af velfærdsydelse, som lægger sig op af det socialistiske udtryk omkring, de bredeste skuldre skal bære byrden. Endvidere er der syn på mennesker, som kommer fra forskellige udgangspunkter, hvor man igennem fællesskabet forsøger at skabe en større ligestilling af alle individer.

4.2.2 Menneskesynet i den universelle borgerløn

Dette citat fra Guy Standing indrammer, hvordan mennesket opfattes i den universelle borgerløns teori. Hovedpointen i citatet er, at mennesket er langt mere end en økonomisk optimerende væsen, men tillægger den sociale kapital større værdi.

“Constructing a basic income system is also about altering mindsets, about having the security to balance our desire to create a good life for ourselves, our families and communities, with the necessity of preserving the sustenance and beauties of the natural world.” - Guy Standing

(Standing 2017: 109).

Her anses og dermed økonomi, som en grundsten for mennesket for, at sikre sig et godt liv. Men det gode liv for mennesket er i dette citat ikke givet en økonomisk maksimering, det er derimod nogle helt andre værdier mennesket tilstræber. Af citat fremgår nogle meget bløde værdier, som mennesket skaber på baggrund af en økonomisk sikring. Her fremhæves familien, fællesskaber og skønheden ved den naturlige verden. Summerende viser citatet et syn på mennesket, som i bund og grund kun er økonomisk orienteret op til et vis niveau, hvor sikkerhed for eksistensen er givet, hvorefter mennesket vil tilstræbe langt mere social frihed.

Påstanden om at mennesket er et socialt væsen udbygges yderligere, og her pointeres det også at det derfor er en nødvendighed, at uligheds begrebet udbygges til parametre som mennesket faktisk anser som essentielle.

“Inequality in today’s world is not just about money incomes. It reflects unequal access to the other key assets of a good life – security (both physical and economic), quality time, quality space, education and knowledge, and financial capital.” - Guy Standing

(Standing 2017: 100).

Altså da mennesker ikke kun er et økonomisk væsen, men i ligeså høj grad et socialt væsen. Er der brug for, at man også tænker ligestilling ind i de elementer som mennesket rent faktisk tillægger værdi. Her slår Guy Standing ned på at ting som kvalitetstid, socialt rum, uddannelser, viden og adgang til finansiel kapital, ligeledes er ting der indgår i tænkning af det gode liv. Der kan derfor understreges med dette citat, at mennesket i den universelle borgerløns teori, er langt mere end bare økonomisk. Tilstræbelsen efter det gode liv er funderet i at være økonomisk- og fysisk sikret, men det gode liv er ligeledes sociale faktorer, som mennesket tillægges større værdi, ved opfyldelse af de fysiske og økonomiske rammer.

“I takt med at vi bliver rigere, ønsker flere at prioritere fritid frem for materiel velstand.”
Erik Christensen (Christensen 2017: 71).

Christensen og Standing er altså fuldkommen enige i deres menneskesyn, og dermed menneskets syn på fritid som en direkte substitution til mere økonomisk vækst.

Dette blev også belægget for, hvorfor Guy Standing mener, at der er stigende interesse for borgerløn. Han ser det er en kombination af den essentielle usikkerhed, samtidig med en truslen på de sociale kapitaler, der skaber opbakning.

“The growing interest in basic income partly reflects a recognition that current economic and social policies are producing unsustainable inequalities and injustices” - Guy Standing
(Standing 2017: 10).

Det der især her skal lægges mærke til er, at den økonomiske ulighed sidestilles med den social retfærdighed. Dette understreger blot endnu engang, at økonomi er en vigtig del af menneskets væsen, men det står ikke alene. Social retfærdighed og ligestilling på dette område er lige så stor et problem som økonomisk fattigdom. Mennesket og ulighed mellem mennesker kan, ifølge Standing ikke kun anskues gennem økonomien, men bør også måles på den sociale kapital, da dette også er en vital del af mennesket.

Erik Christensen argumenterer for at værdien af, at gøre et stykke arbejde ikke kun kan måles økonomisk, men at ikke lønnet arbejde kan have en stor værdi. Dette rammer godt ned i billedet af mennesket som langt mere end bare økonomisk og menneskets arbejde trods det er ulønnet stadig repræsenterer en stor værdi.

“I det nuværende samfund udfører nogle grupper et omfattende ubetalt samfundsnødvendigt arbejde i form af husarbejde, omsorgsarbejde, politisk arbejde samt kulturelt arbejde, der både er med til at sikre markedets funktionsmåde og reproduktion af det politiske fællesskab, som udføres af store grupper mennesker, der ikke honoreres for dette arbejde. Man kan sige at ”de yder uden at nyde.” - Erik Christensen

(Christensen 2017: 47).

Da man i dag kun kan måle værdien af et arbejde, ud fra hvor meget det økonomisk producerer, tillægges alt det arbejde der ikke direkte skaber en produktion mindre eller ingen værdi. I citatet fremgår det tydeligt, at Christensen tillægger ulønnet arbejde en stor værdi da det, ifølge ham har en større værdi bare ikke på et direkte økonomisk parameter. Han slår især ned på husarbejde, politisk- og kulturelt arbejde, samt det ulønnede arbejde kan være marked understøttende. Det er altså et klart udtryk for, at fællesskabet drager stor nytte af det ulønnede arbejde, hvorved dette også tillægges en meget større værdi. Dette giver et klart billede af mennesket som en del af et fællesskab, hvor værdien er givet ved meget mere end økonomisk vækst.

Endvidere anses mennesket i den universelle borgerløns teori, som den del af et forpligtende fællesskab, hvor individet stilles i modkrav.

”Når man gives nogle rettigheder af fællesskabet, er det også naturligt at være underlagt nogle pligter i fællesskabet.” - Erik Christensen (Christensen 2017: 39).

Her refereres til det gamle socialdemokratiske slogan gør din pligt, kræve din ret. Dette slogan understreger, at samfundet ses som et fællesskab bestående af individer. Her er individet forpligtet over for fællesskabet, men fællesskabet er også forpligtet over for individet. Hvilket

kan forstås som, at mennesket i samfundet ikke er en lang række af enestående individer, men individer i et fællesskab.

Denne gensidige forpligtelse mener Christensen er essentiel, men det skal ikke bruges til at udstille sociale grupper. I stedet skal forpligtelsen være ligestillet for alle grupper i samfundet.

“I dag bliver sloganet [ret og pligt] brugt til at legitimere, at kontanthjælpsmodtagere har færre rettigheder (ikke ret til almindeligt lønarbejde, ikke ret til at optjene ret til dagpenge) og særlige pligter (pligt til aktivering og udførelse af nyttejobs).” - Erik Christensen
(Christensen 2017: 40).

Kritikken der bliver rejst i dette citat, er møntet på udviklingen i den danske velfærdsstat, hvilket, som sådan ikke er interessant for vores projekt. Det der er interessant er, at der i citatet bliver understreget, at den gensidige forpligtelse skal gælde for alle samfundslag. Det giver ingen mening, at underlægge enkelte gruppe forskellige krav, men der skal være en solidarisk ligestilling. Anskuer man det menneskesyn det repræsenterer, fremgår det at systemet og mennesket er i et solidarisk fællesskab, hvor alle skal mødes med de samme krav og dermed også pligter.

4.2.3 Menneskesynet i den negative basis indkomstskat

Milton Friedman er kendt liberalist, og hans liberale grundholdninger kommer til udtryk i interviewet med Buckley. Han fremlægger, at individet er bedst til at styre sit eget liv, og ethvert indgreb i dette, er han imod.

“People who have proposed these programs have treated the poor as if they were incompetent people who had to be managed by their betters, I don't believe that is the case I think most of the poor people are perfect responsibly respectable people who giving half a chance don't want to be on welfare any more than you and I want to be. You got to give them a chance to get off” - Milton Friedman
(Buckley, William 1968: 28.41 - 29.01).

Friedman argumenter for, at dem der har lavet velfærdssystemerne (det amerikanske i 1968) sikkert har ment det godt, men de har misforstået en grundlæggende præmis omkring mennesket. Mennesket vil ifølge Friedman nemlig altid være bedst til at administrere sit eget liv. Konkret ligger han her til grund for, at folk forbliver i fattigdom da man har forsøgt, at styre hvordan individer skal leve deres liv, hvilket han mener er at man fastholder dem i en tvungen fattigdom. Han understreger, at han er sikker på hvis man satte individet frit, ville det

vokse med ansvar, hvorved man giver dem en mulighed for at komme ud af fattigdommen. Det er altså tydeligt et liberalt menneskesyn, hvor individet er i fokus og kun ved at sættes fri, ved selv at administrere sit eget liv.

Denne påstand udbygges yderligere, og han lægger vægt på, at hvis individet sættes frit vil det vokse med ansvaret.

“For a great large fraction of the people who are being helped, they have every incentive to do it them self. If we give them the money, we will be strengthening their responsibility” -

Milton Friedman

(Buckley, William 1968: 25.28 - 25.39).

I citatet ovenover henviser Friedman til hans negative basis indkomstskat. Han mener at denne vil være med til at sætte individet frit, da de vil modtage kontanter i stedet for meget kontrollerede velfærdsydelser, hvorved individer selv kan vurdere hvordan pengene bruges optimalt. Denne mekanisme vil føre til, at individet vil vokse med ansvaret og dermed tage ansvar for deres eget liv. Det menneskesyn der bliver repræsenteret her, er et syn hvor individet er rationelt og bedst vil kunne administrere sit eget liv hvis det bare sættes frit med ansvar til at gøre det. Derudover er det værd at bide mærke i, at der lægges vægt på, at det er individets eget ansvar og ikke et samfundsansvar, at komme ud af fattigdom. Dette er et yderligere klart eksempel på en liberal holdning. Da man inde for liberalismen ser samfundet som bestående af enkeltstående rationelle individer og summen af dem samt deres holdninger (Heywood 2013: 32). Der er altså ikke et forpligtende fællesskab, som der var meget på fokus i den universelle borgerløns teori.

Der argumenteres yderligere for, at mennesket er et rationelt væsen, her udvides det dog til at det altid vil forsøge, at optimere til egen maksimale nytte. Her gør han brug af et eksempel, hvor en borger modtager en social ydelse, som personen ikke finder ønskværdig.

“But you and I understand the free market, and that shredded weed, once delivered doesn't have to stay in the home in which it is delivered, let's not underestimate the ingenuity of the poor people in converting what they get from the relief worker to what they want. And that is just wasteful. They would be fare better off if we just gave them the money and let them spend

it.” - Milton Friedman

(Buckley, William 1968: 22.50 - 23.8).

Friedman mener, at individet nok skal få det, individet i virkeligheden ønsker og er godt eksempel på hvordan, han opfatter mennesket. Nogle kunne mene, at individer bare ville

beholde den ydelse de havde modtaget, men Friedman mener, at individet relationel vil forsøge at gøre sin ydelse til likvide midler, hvorefter det vil omsætte det til noget, der har større nytte. Hvorfor han også mener, at et system må indrettes så det tilgodeser denne menneskelige adfærd, da det ellers vil gøre brug af den førnævnte mekanisme, hvorved der vil være en masse økonomisk spil i systemet. Her ses det altså at mennesket hos Friedman er rationelt og nyttemaksimerende. Dette falder ligeledes ind i en liberal statsopfattelse, da man her mener, at institutioner og normer, der eksisterer inden for samfunds rammer ikke har nogen reel selvstændig værdi, men er bevidste konstruktioner skabt af rationelle individer, der har til henblik, at varetage specifikke interesser (Heywood 2013:33).

Endvidere er Friedman af den klare overbevisning, at mennesket altid vil forsøge at optimere deres liv økonomisk. Dette syn på mennesket kommer til udtryk, da han forklarer, hvordan han mener, mindstelønnen har haft en negativ effekt på arbejdsmarkedet.

“Why is it that there is 25% of negro teenage boys, young men between the age of 16 to 19 are unemployed walking the streets? Because of a government program supposed to be for welfare purpose mainly minimum wage rates. The government has legislated that it is fare better for a negro boy 18 age old to be unemployed at 1,5\$ an hour than to be employed at 1\$ an hour. That is the only reason way unemployed among negro youngsters is 25% instead of 7-8% which is what it was before the minimum wage was raised so high” - Milton Friedman

(Buckley, William 1968: 11.25 - 12.08).

Her fremviser han at kunne bevise, at mindstelønnen har været årsagen til, at der har været en stigning i arbejdsløsheden. Men dykker man ned i præmissen for hans argumentation, ses det tydeligt, at han mener mennesket altid vil forsøge at optimere økonomisk. Dette kommer til udtryk, da han mener at selv ved en meget lav løn, vil mennesket stadig vælge at forsørge sig selv frem for at være på en form for social ydelse. Han mener altså derved at, mennesket ønsker at være frit, og givet muligheden vil det altid forsøge at være det.

Endvidere indeholder Friedmans menneskesyn endnu et af liberalismens grundtanker.

Nemligt at individer er sidestillet og skal behandles på lige fod.

“The idea of the negative income tax is to treat people who are poor in the same way we treat people who are rich.” - Milton Friedman (Buckley, William 1968: 14.23-14.28).

Han lægger vægt på, at fattige og rige skal have samme behandling, og dermed antager han, at alle individer er født lige og, at de derfor blot skal gives samme muligheder. Det skal pointeres, at der her ses en klar forskel fra det menneskesyn vi så i den universelle borgerløn

model, da man der havde fokus på at ligestille individerne, hvor man har har fokus på, at individerne skal behandles lige.

Et af de mest essentielle argumenter for Friedmans negative basis indkomstskat er, at den altid vil indeholde et økonomisk incitament. Herved kan det altså ses, at han mener mennesket er økonomisk motiveret, og gives det et økonomisk incitament vil de gribe det.

“Because there are other proposals which have been made under the name of garneted income, which would say lets set a level like 3000\$ and if a family have less then that we will make up the difference. Now the trouble with such gab filling programs is that you destroy the incentive of people making anything.” - Milton Friedman

(Buckley, William: 1968:17.07-17.29)

Det fremgår af citatet, er mennesket økonomisk rationelt tænkende. Hvis det ikke økonomisk kan betale sig at arbejde, vil mennesket ifølge Friedman ikke gøre det. Modsat hvis systemet indrettes, så det altid ville kunne betale sig at arbejde, vil mennesket gribe incitamentet og påtage sig det ekstra arbejde, da det økonomisk kan betale sig. Dette indrammer meget passende synet for hvad, der driver mennesket, hvor det her er en rationel økonomisk beslutning, om man vælger at påtage sig arbejde eller ej.

4.2.4 Delkonklusion

Ud fra de to ovenstående analyser, bliver der meget tydeligt dannet et billede af at de to teories vidt forskellige menneskesyn, hvor der flere steder er direkte modsatrettede holdninger.

I henhold til hvad det er der motivere mennesket, kommer nogle af de største modsætninger til skue, gennem de to teories menneskesyn. Der menes i den universelle model, at økonomi er en grundsten til sikkerhed i tilværelsen, og når dette er opnået, vil man søge at skabe det gode liv gennem social kapital. Mennesket er altså ikke økonomisk orienteret men forsøger, at skabe det gode liv gennem sociale relationer og kapital. Modsat står synet fra den negative basis indkomstskat. Her ses mennesket som et økonomisk rationelt væsen, der hvis det gives muligheden, rationelt vil optimere økonomisk. Hvilket også kan ses som det, der driver mennesket, hvor det i den universelle model, er det stræben efter det godt liv, der er motivationen.

Synet på individet og samfundet er ligeledes meget modsætningsfyldt, hvor man i den universelle teori ser individet som en del af et gensidigt forpligtende samfundet. Modsat ser man i den negative basis indkomstskat samfundet som bestående af en lang række enkelte individer, hvor deres normer og holdninger udgør samfundet.

Derudover kommer menneskesynet også særligt til udtryk, når man anskuer hvilken funktion det menes, at en borgerløn skal have. Her mener dens der i den universelle model, at den vil være med til at skabe en større ligestilling blandt individeren, da man er sikret et økonomisk grundlag, gennem det progressive skattesystem. Herved skaber man altså en meget bred ligestillet midte i samfundet, hvor der løftes i bunden og trækkes i toppen. Her forholder den negative basis indkomstskat sin ganske anderledes, da det her menes, at borgerlønnen vil stille indvietet frit ved at have ansvar for sin egen eksistens. Herudover bygger modellens indretning på, at alle individer behandles ens. Der er altså et fokus på lige behandling frem for ligestilling.

Sammenfattet kan vi konkludere, at det menneskesyn der er repræsenteret i den universelle borgerløns teori, er mest sammenlignelig med den teoretiske universelle velfærdsmodel. Her er det især fokuset på ligestilling samt det forpligtende fællesskab, der menes at de afgørende faktorer.

4.3 Tema 2: Flexicurity & Arbejdsmarkedet

4.3.1 Indledning

I dette tema vil der blive set på de parametre, der gør det danske arbejdsmarked fleksibelt, samt mekanismerne bag hvordan det fungerer. Vi vil analysere på vores empiri og derigennem se, hvordan arbejdsmarkedet og flexicurity modellen kunne tænkes at reagere på indførelse af henholdsvis en ubetinget borgerløn og en negativ basis indkomstbeskatning.

4.3.2 Arbejdsmarkedet

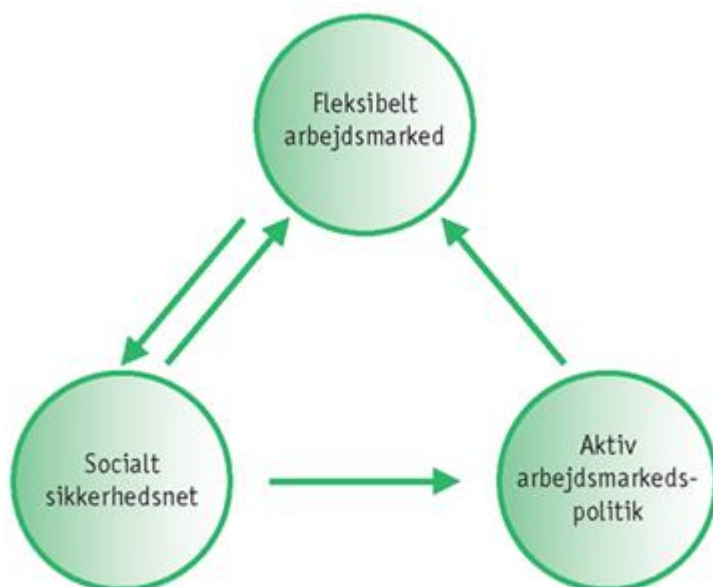
Det danske arbejdsmarked er en ramme økonomi, hvor rammerne bliver udstukket af staten. Rammerne er den lovgivning, der bestemmer reglerne for virksomhederne på arbejdsmarked, dette kunne fx være rammerne for miljø, byplanlægning, dyrevelfærd og arbejdsmiljø (Det Danske arbejdsmarked 2018). Dette er de ydre rammer, derudover har vi også de indre, det er dem vi kalder den danske model.

(EMU.dk: <https://www.emu.dk/modul/arbejdsmarkedet>)

Modellen er givet ved at, arbejdsgiverne og lønmodtagerne i samarbejde med en neutral mægler, hvert fjerde år forhandler nye overenskomster for deres pågældende områder. Disse indgås frivilligt mellem arbejdsmarkedets parterne, der er dog eksempler på, at parterne ikke har kunne komme til enighed, og der kan folketinget gå ind og lovgive på området (Det Danske arbejdsmarked 2018). Danmark er dog specielt, da staten også fungerer som arbejdsgiver for de offentlige ansatte.

En stor del af det der får arbejdsmarkedet til at fungere som det gør, er det vi kalder flexicurity.

Arbejdsmarkedets "gyldne trekant". Pilene angiver personstrømme.

(systeme.dk: <https://systeme.dk/index.php?id=1319>)

Den danske flexicurity model er kendetegnet ved tre faktorer, som indgår i den gyldne trekant. Social sikkerhed ved arbejdsløshed i form af dagpenge eller kontanthjælp, som sammen med arbejdsmarkedspolitikken sikrer efteruddannelse og jobtræning således, at de ledige får de rette kvalifikationer for at kunne komme tilbage på arbejdsmarkedet. Nye tal fra Danmarks statistik afslører, at ledigheden i 2017 har været på sit laveste gennem 11 år, og ligeledes har der været en voksende beskæftigelse (Danmarks Statistik 2018b).

Til trods for at ledigheden er på sit laveste niveau i 11 år, afslører tallene fra Danmarks statistik, at der fortsat er 732.000 mennesker på overførselsindkomster (Danmarks Statistik 2018b). Flere eksperter peger på borgerløn som en del af løsningen på fremtidens store ledighed, omend også den nuværende, hvor andre mener, at en borgerløn vil hindre vigtige sociale fremskridt og parkere store dele af befolkningen uden for arbejdsmarkedet (Stahl 2017: Information).

4.3.2.1 Den universelle borgerløns model

Hvis den universelle borgerløn blev implementeret under præmissen af en stigende arbejdsløshed grundet den teknologiske udvikling, vil det have en indvirkning på den danske flexicurity model. Christensen argumenterer for at en ubetinget borgerløn vil skabe en ny positiv dynamik på arbejdsmarkedet, da man ved indførelse af en ubetinget borgerløn vil alle have en sikret indkomst, og det vil dermed åbne op for nye overenskomster på arbejdsmarkedet med bla. fleksible arbejdstider. Altså argumenterer Christensen for, at ved

en udvidelse af indkomst sikkerheden i form af en borgerløn i stedet for kontanthjælp og dagpenge, vil det være muligt at øge flexibilitet på parameteren arbejdstidsflexibilitet. Den fleksible arbejdstid på forholdsvis 6,12,18,24,30 og 37 timer vil endvidere have en positiv effekt på arbejdsmarkedet, da det vil generere flere job (netto), og samtidig give en suveræn magt til den enkelte arbejder ved selv at forene arbejdsliv med privatlivet (Christensen 2017: 68-70). Dette kan ses som en udvidelse af kombinations sikkerhedsbegrebet, hvor det udvidet sikkerhedsnet giver individet større mulighed for, at vælge hvordan det ønsker at forene arbejdsliv og privatliv.

Da en stor del af borgernes økonomiske grundlag vil, være varetaget af borgerlønnen vil behovet for at arbejde på fuldtid ikke være lige så stort, det vil nu blive noget, det enkelte individ skal gøre af lyst. Det formodes derfor, at en stor del vil gå ned i arbejdstid og at to eller tre individer på den måde kan dele det der førhen kun var en stilling. Det samlede arbejdsudbud vil altså være det samme, men fordelt på flere (Ibid: 70-76). Dette kan anses som, at man ved udvidelse af indkomst sikkerheden med en borgerløn, åbner man op for, at virksomhederne får større mulighed for at gøre brug af funktions flexibiliteten. Da det forventes, at arbejdstager er mere villige til at være flexibel i arbejdstiden, hvorved en stilling før blev varetaget af en person, nu kan varetages af flere.

Den danske flexicurity model er gennem tiden blevet reformeret med strammere regler for at få understøttelse under ledighed og sygdom, samtidig er den aktive arbejdsmarkedspolitik blevet forsømt ved, at der ikke bliver gjort tilstrækkeligt for at få de ledige tilbage på arbejdsmarkedet (Ibid: 31). Dette synspunkt bakkes op af en rapport fra rockwool fonden, der peger på, at ¼ af danskerne gerne vil gå ned i arbejdstid, og at størstedelen på arbejdsmarkedet rent faktisk allerede har mulighed for at tilrettelægge deres arbejdsdag flexibelt (Ostrynsk 2016: Berlingske). Den Hollandske forfatter og historiker Rutger Bregman har med sin bog 'Utopi for realister' skabt så meget politisk debat, at 20 Hollandske byer afprøver hans borgerløns tanke (Schilder 2017: Information). Undersøgelser fra Holland viser, at godt 50 procent af dem der er i beskæftigelse er på deltid, (i Holland er det 32 timer eller derunder) det er dog stadig flest kvinder, der er på nedsat tid. Dette valg af arbejdstidsnedsættelse kan tyde på en meget større tilfredshed med familieliv og fritid (Milthers 2014: Information).

Ifølge Christensen har fagforeningerne og a-kasserne ikke formået at integrere deres egne medlemmer i a-kassesystemet og de ledige i kontanthjælpssystemet i en mere strømlinet

organisation. Der er i stedet opstået et skel mellem medlemmerne af fagforeningerne og a-kasserne, og individer som er på kontanthjælp- og dagpenge. Dette skyldes at fagforeningerne med tiden har haft en interesse i at ekskludere de svage, da de vil kunne svække dem i forhold til arbejdsgiverne (Christensen 2017: 61-65). Christensen peger her på, at der i velfærdsstaten er sket et skel, mellem dem der er på sociale overførsler, og dem der befinder sig på arbejdsmarkedet. Hvor dem der befinder sig på arbejdsmarkedet, stadig har et sikkerhedsnet i form af indkomstsikkerhed, men at dem der er på sociale overførsler oplever, at deres sikkerhed bliver formindsket.

I det perspektiv læner han sig op af den engelske arbejdsmarkedsforsker, Guy Standings teorier om prekariatet, hvor denne gruppe af mennesker, er kendetegnet ved en usikker tilværelse, da de ikke har en erhvervsmæssig identitet ved, at de oftest står uden for arbejdsmarkedet. Samtidig hersker der en stærk usikkerhed for fremtiden, og de står oftest udenfor den fagforeningsmæssige livsform, hvilket resulterer i en forringelse af deres sociale mobilitet og bliver hermed en ekskluderet gruppe (Christensen 2017: 33-34).

En ubetinget borgerløn vil forvandle fagforeningernes position, således at det ikke bliver muligt for dem at ekskludere og vedligeholde en ulighed og en yderligere adskillelse mellem de ledige, men i stedet overdrage magten tilbage til alle borgere, da det nu bliver den enkelte, der har friheden til at vælge, om de vil være medlem af en fagforening og hvilken, der varetager deres interesser efter individuelle behov (Ibid: 37).

Christensen advokerer altså for, at der ved en borgerløn vil blive rette op i den ulige tilgang til sikkerheden, der finder sted i dag for de individer, der ikke er medlem af fagforeningerne. Borgerlønnen sikrer alle individers sikkerhed uanset tilknytning til arbejdsmarked eller ej, og herved bliver presset fra det øget krav til fleksibilitet tåleligt for alle. Ifølge Christensen vil en borgerløn skabe den balance i mellem sikkerhed og fleksibilitet, der er i dag er ulige.

Niels Meyer og Jesper Jespersen har i bogen "Røret om oprøret" opfølgeren til "Oprør fra midten", argumenteret for at borgerløn må ses i sammenhæng med afskaffelsen af tvungen arbejdsløshed gennem nedsat arbejdstid, og slår fast at borgerløn kun er ønskværdigt som et led i en ligevægtssamfund (Stahl 2017: Information). I praksis vil det komme til at betyde, at en borgerløn vil forstærke de sikkerhedselementer, som flexicurity allerede har i dag. Hvis en stor gruppe i samfundet kommer til at være på permanent borgerløn, vil det kunne skabe en stigende modsætning, og yderligere splittelse mellem dem der arbejder, og dem der ikke gør. Den form for splittelse kan genfindes i det nuværende arbejdsmarkeds- og

kontanthjælpssystem i dag, hvor der netop eksisterer et skel mellem dem der arbejder, og dem der ikke gør. Anerkendelsen og indflydelsen ved at indgå i arbejdsmarkedet og bidrage til den kollektive og solidariske ideologi, som hersker i den danske velfærdsmodel, kan gå tabt hvis store grupper bliver på en permanent borgerløn (Ibid: Information). Christensen advokerer på den anden side for, at da det altid vil kunne betale sig at arbejde, og derfor vil ingen blive på en permanent borgerløn, men veksle i den fleksible arbejdstid alt efter individuelle behov. Fagforeningernes nye rolle med at inkludere de svage, vil det være nemmere at komme ind på arbejdsmarkedet, som vil skabe større fleksibilitet og tryghed (Christensen 2017: 70-72).

Kontanthjælp- og dagpenge systemet må, ifølge Christensen nødvendigvis udgå da en sikret eksistensminimum er for alle borgere, hvorfor der ikke længere bliver behov for de systemer (Christensen 2017: 68). De administrative ressourcer som heraf er overgået til en forbedring af andet social arbejde og midlerne, der er sparet derfra kan nu overgå til en finansiering af borgerlønnen. De yderligere 876.000 arbejdsløse på baggrund af den teknologiske udvikling som projektet placerer sig på af den teknologiske udvikling, vil det ifølge Christensen medfører, at de arbejdsløse må opkvalificeres eller efteruddannes for at kunne komme tilbage på arbejdsmarkedet.

Indtægterne som er kommet, fra nedlægningen af kontant-og dagpengesystemet går direkte til en finansiering af borgerløn, hvorfor der ikke er afsat ressourcer og midler på at efteruddanne og opkvalificere de ledige. Derimod advokerer han for, at det bliver en opgave for de privatfinansierede systemer, hvor private fagforeninger og a-kasser skal konkurrere om at få flest medlemmer ved at tilbyde en service for deres medlemmer, ved at varetage opgaver som rådgivning, forsikring ved arbejdsløshed, efteruddannelse, omskoling, sikring af arbejdsforhold og arbejdsmiljø, som et led i ændringen af den danske flexicurity model (Ibid: 37).

I Ekelunds finansieringsmodel lægges der op til at staten skal gå ind og opkøbe virksomheder, for at finansiere en borgerløn. På den måde vil der komme en lang række af statsejede virksomheder, og staten vil på den måde også sidde på en stor del af den mekanisme der ansætter og afskediger medarbejdere. Dette vil kunne bruges på samme måde, som man førhen har brugt den offentlige sektor til at ansætte medarbejdere i nedgangstid og afskedige dem, når forholdene begynder at vende (Ekelund 2015).

Ekelund argumenterer for, at når man indfører en borgerløn, er indkomstsikkerheden så stor, at det vil påvirke løn fleksibiliteten i høj grad. Herved mener han, at lønnen vil blive så

fleksibel, at lønniveauet vil faldet til en femtedel af, hvad det er i dag. Hvilket Ekelund mener, vil resultere i en kraftig stigning i eksporten. Den øgede eksport vil give en øget beskæftigelse og sundere økonomi. Derigennem vil der blive brug for flere ansatte til, at varetage de flere job der skabes ved den øgede eksport (Ibid).

Da Christensen og Ekelund antager, at mængden af frivilligt arbejde vil stige med 100 procent, dette forhold har dog ikke nogen direkte målbar effekt på BNP, vil det betyde, at en stor del af befolkningen vil være beskæftiget med frivilligt ikke lønnet arbejde. Hvilket betyder at en stor gruppe kan risikere at være uden lønnet arbejde, men reelt ikke være arbejdsløse og derfor stadig bidrage til samfundet, grundet dynamiske effekter ved frivilligt arbejde.

Fra borgerløn forsøgene i Indien fandt man lignende resultater, her viste det sig at det ikke var nogen nedgang i lønnet arbejde, men at der derimod var en stigning i selvstændigt/ikke lønnet arbejde. Hvor individer før kun har haft lønnet arbejde eller ikke lønnet, viste det sig at folk i stigende grad fik overskud til at have begge (Standing m.fl. 2015; 141, 143). Forsøget viser endvidere, at der var mange, der ikke ville tage de lavest lønnet jobs, men i stedet valgte at drive små selvstændige erhverv hjemmefra, det kunne være alt fra animalistic produktion, små værksteder, sy og skrædder virksomheder (Ibid: 147, 150).

4.3.2.2 Den negative basis indkomstskat

Milton Friedmans monetaristiske tilgang til en yderligere arbejdsløshed bliver anskuet på en anden måde end den keynesianistiske, som den danske velfærdsstat er bygget på. I det perspektiv har tilhængerne af den monetaristiske tilgang tiltro til at markedskræfterne er selvregulerende og fungerer bedst uden en indgriben i disse. En indgriben ved at føre en aktiv arbejdsmarkedspolitik vil derudover være skadeligt da man ikke vil kunne forudse hvornår det rigtige tidspunkt vil være og hvilken størrelse det skal indeholde, for at opnå de bedste effekter (Christensen 2002: 54-56). Milton anskuer fagforeninger, dagpengeniveauet, skatter og afgifter som en hindring for arbejdsmarkedets ledighed, da de er bestemt af en mindsteløn/indkomst som er opstået efter fagforeningernes forhandlingsstyrke.

Fagforeninger, dagpengesystemet og øvrige sociale sikringer skal ifølge Milton nedlægges, og erstattes med en negativ basis indkomstskat, således at lønnen ikke bliver styret af fagforeninger og kan derved blive fri på markedet og finde et naturligt leje efter principperne for efterspørgsel og udbud (Ibid: 56-58). Der argumenteres hermed for, at der ikke vil opstå

yderligere arbejdsløshed ved automatisering, idet der ved at sætte markedskræfterne fri vil opstå en ligevægt på arbejdsmarkedet på baggrund af efterspørgsel og udbud på arbejdsmarkedet. Direktøren for tænketanken Cepos argumenterer ligeledes for, at automatisering netop vil åbne op for arbejdsmarkedet, hvor flere vil komme i beskæftigelse (Ågerup 2017:Jyllands-Posten).

Der advokeres altså for at de 4 dimensioner af sikkerheds delen i flexicurity, erstattes af en negativ basis indkomstskat, hvorved der åbnes op for øget fleksibilitet. Her er det især løn fleksibiliteten, der er hovedfokuset for Friedman. Udfra dette perspektiv vil det resultere i fleksible lønninger, som ifølge Milton Friedman er fordelagtig da den fleksible løn sammen med en negativ basis indkomstskat, vil bidrage med at holde ledigheden på et naturlige leje og skabe stabilitet. Med den negative basis indkomstskat vil det altid kunne betale sig at være i beskæftigelse, og husholdningerne vil derfor have interesse i at indgå på arbejdsmarkedet (Ibid: 78).

Denne model vil have en massiv indvirkning på den danske flexicurity model, da Milton med sin nedlæggelse af socialpolitikken herunder kontanthjælp- og dagpengesystemet, fagforeningerne og a-kasse systemet, samt fjernelsen af en aktiv arbejdsmarkedspolitik vil medvirke til, at modellen vil blive modificeret, og de 4 sikkerheds dimension overgår til en borgerløn, med indførelse af en negativ basis indkomstskat (Christensen 2002: 56-57). Ifølge Milton Friedmans teori vil fleksibiliteten altså blive udvidet i form af de korte opsigelser, altså den numeriske fleksibilitet, som også må antages at være fleksible, da arbejdsmarkedet, herunder lønningerne, ledigheden og beskæftigelsen er fleksible efter markedskræfternes principper. På den anden side vil det i forhold til projektets præmis om de 876.000 ledige som følge af en teknologisk udvikling, med Friedmans teori ikke betyde en belastende ledighed, da hans model teoretiserer hvorledes markedet vil genfinde sin naturlige ledighed og opnå en ligevægt, ved at nedlægge de strukturelle forhold som fagforeninger og kontanthjælp-dagpengesystemet (Ibid: 56).

I USA og Canada er der blevet lavet forsøg med den negative basis indkomstskat i årene mellem 1968-1980, hvor studiet konkluderede der ikke skete en betydelig nedgang i beskæftigelsen eller tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Studiet konkluderer endvidere, at antallet af arbejdstimer ikke var steget, men derimod viste forsøget en ubetydelig nedgang i antallet af arbejdstimer, hvor kvinderne var mere tilbøjelige til at gå ned i arbejdstid, end mændene og har på den måde påvirket arbejdstids fleksibiliteten (Hall 2004: 20-21). Forsøget

bliver kritiseret for ikke tage højde for efterspørgsel på arbejdsmarkedet, og har ligeledes ikke inddraget kvantitative empiri for hvor mange, udenfor arbejdsmarkedet som er kommet i beskæftigelse under forsøget (Ibid: 20-23).

Forsøget kan på sin vis, bidrage positivt og negativt til Friedmans teori om den negative basis indkomstskat, da forsøget viser at ledigheden ikke vil stige. Men samtidig viser forsøget, at beskæftigelsen heller ikke er stigende. Derudover viser forsøget, at de som stod udenfor arbejdsmarkedet var længere tid om at komme i beskæftigelse, hvilket kan tyde på at de ledige på baggrund af den negative basis indkomstskat, havde råd til at vente på at tage et arbejde som svarede til deres uddannelsesmæssige niveau og øvrige kompetencer hvorved effektiviteten maksimeres. Men omvendt kan det også tyde på, at de havde svært ved at komme tilbage.

I Alaska har man siden 1982 haft en form for universel borgerløn, hvor resultaterne fra en spørgeskemaundersøgelse afslører, at kun 1% af respondenter har valgt at arbejde mindre, grundet, at de fik en universel borgerløn (Scott 2010:13). Dette forsøg bekræfter Christensens universelle borgerløn model, da han antager at størstedelen af samfundets borgere gerne vil indgå på arbejdsmarkedet, og bidrage til den danske velfærdsstat, som bygger på solidaritet og fællesskab (Christensen 2017:72-72). Det bekræfter ligeledes Friedman negative basis indkomstskat, da han også mener, at samfundets borgere gerne vil indgå på arbejdsmarkedet og bidrage hertil. Resultaterne fra Alaska skal dog tages med visse forbehold. For det første falder udbetalingen af borgerlønnen kun en gang om året. Derudover varierer den meget i størrelse alt efter hvor meget den oliefond, der udbetaler borgerlønnen, har tjent det givne år. Udbetalingen ligger i gennemsnit på, hvad der svarer til 3% af en månedlig gennemsnitsindkomst. De effekter man har set og ser i Alaska, vil der være stor usikkerhed forbundet med om disse effekter, ville gøre sig gældende i Danmark.

4.3.3 Delkonklusion

Den universelle borgerløn som Christensen har bidraget med skal lægges oven på den eksisterende velfærdsstat, den skal dog tilpasses. Dette kommer til udtryk ved nedlæggelse af blandt andet kontanthjælp og dagpengesystemet. Endvidere skal fagforeningernes rolle ændres, og de skal nu være en form for service organ, der varetager alt fra rådgivning til efteruddannelse samt fungerer som arbejdsløshedsforsikrede for sine medlemmer. Dette vil også ændre den måde flexicurity modellen fungerer på, og den universelle borgerløn vil nu gå

ind og erstatte det sikkerhedsnet som kontanthjælps og dagpengesystemet før varetog, hvor der blive en udvidelse i kombinations- indkomstsikkerheden.

Herved menes det, at fleksibiliteten især indkomst og funktions fleksibiliteten vil blive øget i sådan en grad, at det er til gavn for individet og samfundet.

Der kan, ud fra analysen konkluderes, at den universelle borgerløn ikke ser automatisering som en udfordring for en yderligere arbejdsløshed på arbejdsmarkedet, da der ved en omstrukturering af den danske flexicurity model vil åbnes op for arbejdsmarkedet således, at flere kan komme i beskæftigelse.

Modsat menes det med Friedmans negative basis indkomstskat, at sikkerhedsnettet på arbejdsmarkedet er givet ved borgerlønnen. Dette vil gøre det muligt at fjerne de strukturer der ifølge Friedman, er med til at skabe et mindre fleksibelt arbejdsmarked. Her tænker han især på blandt andet fagforeningerne, a kasserne, samt kontant og dagpengesystemet, som han mener er uretfærdige og skaber et uefficient marked. Fjernes disse vil prisen på arbejdskraft blive langt mere fleksibel, hvorved arbejdsløsheden vil blive langt mindre, da det altid kan betale sig at tage et lavtlønnet arbejde. Friedman ser ikke en yderligere ledighed på baggrund af automatisering som en udfordring på arbejdsmarkedet. Arbejdsmarkedet vil selv regulere sig og åbne op for, at flere kan komme i beskæftigelse.

Opsummerende argumenterer begge borgerløns modeller for at, man ved en indførelse af en borgerløn ændrer flexicurity modellen ved, at sikkerheds begrebet er givet ved borgerlønnen, hvorved fleksibiliteten på arbejdsmarkedet sættes fri. Dette vil ifølge begge teorier, skabe positive dynamiske effekter både for individ og samfund.

4.4 Tema 3: De automatiske stabilisatorerne.

4.4.1 Indledning

I dette analyseafsnit vil der blive analyseret på, hvordan begge vores udvalgte modeller forholder sig til konjunktursvingninger, hermed de automatiske stabilisatorer, samt hvad empirien kan sige om den makroøkonomiske udvikling. Der vil ikke blive dykket ned i enkelte beregninger, men der vil blive analyseret på anskuelser af de teoretiske forventninger, da vi ikke er interesseret i selv, at producere beregningerne på modellerne, men kun foretage en teoretisk analyse.

4.4.2 Konjunktur og automatiske stabilisatorer

Den universelle velfærdsmodel har historisk sit udspring fra keynesianismen.

Keynesianismen fungerer ved regeringer, som gennem en aktiv finanspolitik og automatiske stabilisatorer, forsøger at udligne konjunkturudsving. Hvorved økonomien teoretisk set stabiliseres, og husstandene sikres en mere stabil tilværelse, samt at overophedning af økonomien og recession undgås (Standing 2017: 113).

I den universelle borgerløn ændres de automatiske stabilisatorer jf. vores teori, da borgerlønnen vil blive udbetalt uanset, om man er tilknyttet til arbejdsmarked eller ej.

Dette er et klar skift fra den universelle velfærdsmodeller, som automatisk stabiliseres ved høje skatter (topskat) under højkonjunktur og sociale overførsler i lavkonjunktur.

Da man i den universelle borgerløn jf. vores teori vil bibeholde det progressive skattesystem, vil der stadig være en automatisk regulering ved højkonjunktur. Ved lavkonjunktur vil der dog ikke være nogen automatiske stabiliserende effekt, da states sociale overførsler ikke længere er konjunkturafhængige, men udbetales uanset konjunkturudsving (Ibid: 115).

I henhold til hvorvidt der skal foretages forsøg på at udjævne konjunktursvingningerne ved lavkonjunktur, mener Guy Standing, at man stadig skal gøre brug af aktiv finanspolitik. Hans konkrete forslag går ud på, at man ved lavkonjunktur, øger de offentlige udgifter igennem en midlertidig forøgelse af den universelle borgerløn. For derigennem at skabe større vækst gennem øget privat forbrug jf. keynesianismen, hvorved den udlignende effekt opnås (Standing 2017: 109).

Standing er altså bevidst om, at der ikke er nogle stabiliserende effekt ved konjunkturedgang, hvorfor han mener det er nødvendigt at bibeholde den aktive finanspolitik, i form af øget offentligt forbrug i perioder med lavkonjunktur. Dette lægger sig

tæt op af det, der teoretisk bliver foretaget i den universelle velfærdsmodel med den undtagelse, at der ved en universel borgerløn ikke er nogen automatisk stabilisator ved økonomisk nedgang.

Modsat står den negative basis indkomstskat, hvor i de automatiske stabilisatorer bibeholdes. Dette skyldes ønsket om fortsat at holde de automatiske stabilisatorer udenfor politiske indblanding, da monetaristerne mener det vil give en større økonomisk vækst på længere sigt, og dermed sikre en konjunktur udjævning, da markedet er bedst egnet til at korrigere sig selv. Endvidere mener Friedman at politikere ofte risikere ufrivilligt at lave fejl, når de foretager finanspolitiske tiltag (Christensen 2002: 27 - 30).

De automatiske stabilisatorer fungerer i den negative basis indkomstskat ved, at man under lavkonjunktur vil opleve flere borgere på et indkomstniveau, der gør, at de ikke vil få fuldt udnyttet deres fulde bundfradrag. Dermed vil de offentlige udgifter være konjunkturafhængige, og automatisk vil stige under en lavkonjunktur. Omvendt vil der ved højkonjunktur være flere der bruger deres fulde bundfradrag, samt at skattesystemet sammensætning skaber en progressiv beskatning af overskydende indkomst. Hvilket resulterer i at der vil være en automatisk stabilisering både ved høj og lavkonjunktur (Ibid).

Denne ideologiske forskel i hvordan de automatiske stabilisatorer skal angribes, skyldes som nævnt tidligere, de økonomiske tilgange der ligger til grobund for de to teorier.

Keynesianismen taler for en aktiv finanspolitik og monetarismen for en passiv økonomisk politisk indblanding. Monetaristerne tager deres udgangspunkt i Friedmans permanente indkomst teori (Christensen 2002: 27 - 30).

Dermed mener monetaristerne, at en midlertidig forøgelse af borgerlønnen, under lavkonjunktur, ikke vil blive opfattet som en permanent indkomststigning, og derfor vil husholdningerne ikke øge deres privatforbrug (Ibid).

Endvidere vil de tilføje, at før den transitoriske indkomst vil blive opfattet som en del af den permanente husholdnings budget, vil der gå en længere periode. Dette kan ifølge monetaristerne derfor medføre, at effekten af det finanspolitiske tiltag risikerer indtrædelse på et uønsket tidspunkt, hvorved man vil påvirke den økonomiske udvikling negativt (Ibid).

Omvendt vil en forøgning jf. den keynestinanske økonomiske tænkning, som Guy Standing bygger sin teori på, være at husholdningers forbrug er udtrykt igennem husholdningens disponible indkomst på ethvert givet tidspunkt. Dermed vil en midlertidig forøget borgerløn,

føre til midlertidig øget forbrug, hvorved det finanspolitiske tiltag vil opnå sin ønskede effekt (Standing 2017: 109).

Der kan argumenteres for at, de to borgerløns modeller repræsenterer hver sin økonomiske skole. Herved bliver debatten om hvilken borgerløns model der er den rigtige, bredt ud på en langt større debat omkring, hvilken økonomisk skole der bedst kan belyse de samfundsøkonomiske mekanismer. Altså repræsenterer Guy Standing den keynesianske økonomiske skole, hvor Milton Friedman anses for at være en af monetarismens forfædre.

4.4.3 Resultater fra internationale Borgerløns forsøg

En generel tendens for empirien har været, at der ikke direkte har været forsøgt at finde fordele og ulemper, ved henholdsvis den negative basis indkomstskat og den universelle borgerløns. Fokus har snarere placeret sig i en retning om at teste effekterne af ubetingede kontante udbetalinger, hvilket er et element, der gør sig gældende inden for begge teorier.

Ud fra undersøgelsen af Alaskas borgerløns der har kørt siden 1982, fremgår det f.eks af økonomen Goldsmith, det tydeligt kan ses, at borgerlønnen har en langsigtet stabiliserende effekt på økonomien (Goldsmith 2010:11). Endvidere mener han, at der eksisterer positive effekter givet ved, at borgerne i Alaska har taget borgerlønnen ind, og anser det som en del af deres permanente indkomst, hvorved de går til forbrug og dermed en positiv multiplikatoreffekt. Dette skal ikke ses som en bekræftelse af den permanente indkomst hypotese, men blot en fremlæggelse af Goldsmiths argument (Ibid:9).

Ifølge Goldsmith har den før nævnte, positive multiplikatoreffekt af Alaskas borgerløns været med til at generere mere end 10.000 jobs, og øget den samlede indkomst med ca 1,5 milliarder dollars. Her skal det tilføjes, at Alaska er en lille økonomi og kun har en befolkning på ca 700.000 (Ibid: 11).

Endvidere tilføjer han at, da man i Alaska har en progressivt skattesystem og borgerlønnen er skattepligtig, så mener han dette har været med til at udligne indkomstforskellen i samfundet, hvorved ligheden er blevet øget (Ibid: 12).

Hvorvidt den borgerløns Alaska har er generaliserbar, er der ikke et klar svar på. For det første som tidligere nævnt varierer udbetalingen meget i størrelse og er ikke af et niveau, der ville kunne vurderes som en borgerløns, der kan sikre borgerne et minimum eksistensgrundlag.

Den positive økonomiske effekt mener Masterson og Lehmann at kunne bevise, ved forsøget i Libanon. Her mener de at man i forsøgsgruppen har kunnet bevise, at forsøget med borgerløn har haft en multiplikatoreffekt. De er gået så vidt at mene at kunne bevise, at hver dollar der er blevet brugt til udbetaling i form af borgerløn, har givet udslag på 2.13 dollars på BNP (Masterson & Lehmann 2014:6).

Forsøget fandt sted i 2013 under den store flygtningekrise, hvor store mængder af Syrere flygtede. Forsøget gik ud på at man i en periode fra november 2013 til april 2014 gav en gruppe flygtninge i Libanon kontante ubetingede udbetalinger, i stedet for nødhjælp. Her ligger ligeledes nogle udfordringer med generaliserbarheden i forhold til Danmark. For det første befinder den undersøgte gruppe sig et helt andet sted i behovspyramiden i forhold til danske borgere. Derudover har forsøget fundet sted i en helt speciel kontekst, i et land der er meget lidt sammenligneligt med Danmark.

Denne positive effekt på økonomien er også at spore i borgerløns forsøget i Liberia. Her har UNICEF, EU og den Liberianske stat samarbejdet for, at udføre forsøget. Resultaterne er lignende tidligere, de har dog ikke udført målinger på samme måde, men argumenterer for at der i forsøgsperioden er evidens for, at dem som modtog en borgerløn, var meget mere villige til at opstarte egen virksomhed eller landbrugsproduktion. Derudover oplevede ifølge rapporten, at op til 75% af allerede eksisterende virksomheder, en stigende omsætning efter forsøget var igangsat (UNICEF 2012:11).

I forsøget har EU og UNICEF, i samarbejde med den Liberianske stat, arbejdet ud fra to fattigdoms kriterier, efterfulgt af et interview med udvalgte familier. De udvalgte familier modtog månedlig kontante ubetingede udbetalinger, hvorefter effekten blev undersøgt. Dette forsøg har ligeledes store generaliserbare vanskeligheder, for det første er forsøget målrettet mod ekstremt fattige, og kan derfor sige meget lidt om hvordan et helt samfund vil reagere. Derudover er Liberia og Danmark, på parametrene som levestandard, forbrug og sikkerhed meget forskellige, hvilket gør at den effekt man har set er meget lidt generaliserbar.

Forsøgsresultaterne fra Namibia, bekræfter som de andre eksperimenter, at borgerlønnen har en række positive økonomiske effekter. Her pointerer rapporten, at borgerløn har skabt en stigende øget indkomst, selv når man ser bort fra borgerløns udbetalingerne. Denne rapport tilskrives ligesom andre, at den positive økonomiske gevinst stammer fra, at der sker en forøgelse af opstarten af nye små virksomheder. Dette er med til at generere større efterspørgsel på det lokale marked og øge borgernes købekraft. Endvidere viser rapporten, at

de likvide midler førte til en nedbringelse af gælden samt øget investeringer, som kommer til udtryk ved virksomhedernes opstart.

Rapporten konkluderer og understreger, at forsøget har haft en lang række af positive multiplikatorvirkninger, der er blevet omsat til en øget økonomisk aktivitet i Namibia (Haarmann M.FL. 2009:14-15).

Dette forsøg indeholder ligeledes problematikker i henhold til sammenligning, da man i Namibia havde udvalgt et af de fattigste områder i landet for at undersøge effekten af kontante ubetingede udbetalinger. Forsøget indeholder sammen problemstilling som i de tidligere, man har kun undersøgt effekten på ekstremt fattige, samt at landet ikke er sammenligneligt med Danmark.

Det mest omtalte forsøg i det offentlige debat, samt det forsøg hvor borgerløns fortalere Guy Standing har deltaget, er forsøget i Indien. Her menes det, at den økonomiske aktivitet har udviklet sig i sådan en grad, at det over den 1.5 årige periode forsøget kørte, at der kan ses en 2-3 dobling i den økonomiske aktivitet. Denne voldsomme økonomiske udvikling tilskrives det store skift der har været i, at lav indkomst ansatte har i en stor grad valgt at sige deres "dårlige" job op for, at med borgerlønnen, at investere i aktiver, der gør dem i stand til at drive en lille virksomhed. Dette giver ifølge Standing husholdningerne mulighed for, at de kan forsørge sig selv med f.eks ved at købe en ged, samtidig med de har likvid til at kunne have råd til at avle på geden for at skabe en profit. Der er altså sket et stort skred fra, at arbejde som lønarbejde til at selvstændig (Standing M.FL. 2015:147).

Grundlaget for denne økonomiske udvikling kommer, ifølge forskerne bag rapporten, fra den effekt af at borgerne får likvide midler til rådighed. De understreger at kontante udbetalingers effektive evne til at skabe multiplikator, og ændre arbejdsstrukturer kom bag på forskerholdet (Standing M.FL. 2015:154).

Disse forsøg indeholdte ligeledes sammen generaliserings problematikker, da kun en relativ lille gruppe, som ikke befinder sig i behovspyramiden på samme stadie som danske borgere blev undersøgt. Samtidig er Indien og Danmark som lande, ikke ret sammenlignelige da de er meget forskellige på mange essentielle parameter.

Endvidere kan alle forsøgene kritisere for at tage effekten af borgerløn som den faktor, der har skabt de positive økonomiske udsving. Der er ikke klart taget hensyn til, at borgerløns forsøgene kan ses om et finanspolitisk tiltag, hvor man ved at "komme penge ud i

samfundet'', skaber en positiv multiplikatoreffekt. Altså er empirien fra forsøgene forbundet med meget stor usikkerhed.

4.4.4 Delkonklusion

Opsummerende kan man sige, at de to forskellige borgerløns modeller bygger på to store modsatrettede økonomiske skoler. Hvor Guy Standing er repræsenteret ved keynesianismen, og Milton Friedman regnes som en af monetarismens forfædre. Den akademiske kamp der tager sig ud mellem de to skoler, er meget kort men rammende belyst i deres syn på de økonomiske stabilisatorer.

Anskuer man resultaterne fra borgerløns forsøgene rundt om i verden, fremgår det at der har været positive resultater over hele linjer. De positive resultater kan dog ikke tilskrives den ene eller anden type af borgerløn, da der har været undersøgt effekter af kontante udbetalinger, hvilket er en mekanisme i begge modeller. I forhold til resultaterne fra borgerløns forsøgene verden over kan det siges, at der har været en lang række af positive økonomiske effekter. Til hvorvidt resultaterne er sammenlignelige med Danmark og eller et vestligt land, er der en række af problematikker, der gør at det er meget svært at kunne drage paralleller. Det siges, at forsøgene ikke giver mulighed for at kunne konkludere noget konkret om effekterne af indførelse af borgerløn, uanset teoretisk borgerlønsmodel.

I henhold til hvordan de to borgerløns modeller tænkes at påvirke den økonomiske samfundsudvikling mener begge modeller, at deres vil være den mest rentable. Groft sagt kan man sige at Friedman mener at, de automatiske stabilisatorer skal have lov til at være automatiske og derved vil man opnå den optimale økonomiske vækst på længere sigt. Hvor Guy Standing mener, at der stadig skal føres en aktiv finanspolitik og forsøge at udligne konjunkturudsving, for derved at opnå den optimale langsigtede økonomiske vækst.

Kapitel 5 - Afslutning

5.1 Konklusion

Vi har i projektet opstillet en problemformulering, hvor vi ville undersøge hvilken borgerløn der er mest forenelig med den danske velfærdsmodel under præmissen om den højteknologiske udvikling. Efter en nøje teoretisk udvælgelse fra Milton Friedman- og Erik Christensens teorier, om henholdsvis den negative basis indkomstskat og den universelle borgerløn, har vi valgt et forskningsdesignet Mixed Methods. Dette har vist sig som værende højst fordelagtigt, for at kunne belyse vores problemformulering, da Mixed Methods indeholder de kvalitative og de kvantitative metoder.

Ud fra projektets tre nedslagspunkter, herunder menneskesynet, flexicurity, og de automatiske stabilisatorer som er kendetegnet ved den universelle velfærdsmodel, har vi herefter analyseret de to teories spændvidder herom.

Ud fra vores analyse om, hvilket menneskesyn de to teorier repræsenterer hver især, har vi fundet at Christensens med den universelle borgerløns menneskesyn, placerer sig nærmest op af det teoretiske menneskesyn fra velfærdsstaten. Friedman negative basis indkomstskat indeholder et langt mere liberalt menneskesyn, hvilket teoretisk ikke er foreneligt med den universelle velfærdsmodel.

I henhold til arbejdsmarkedet har begge teorier et fokus på at ændre sikkerhedsbegrebet, som udvides med en borgerløn, hvorved flexibiliteten på arbejdsmarkedet vil blive øget. Dette vil ifølge begge parter have positive dynamiske effekter, dog er der uenighed om hvor meget af de oprindelige strukturer fra den danske model der skal bestå. Fx mener Friedman at fagforeningerne skal væk, mens Christensen mener at de må ændre form. Begge teorier vil ændre store grundlæggende dele, men Christensen bibeholder dog dele af den teoretiske velfærdsmodel, som Friedman mener må væk. I henhold til hvorledes de to teorier forventes at ville håndtere automatiserings præmissen, ser Friedman det ikke som en udfordring, da han anskuer markedskræfterne som selvregulerende, og dermed vil der åbnes op for et større arbejdsmarked hvor flere kan komme i beskæftigelse. Christensen ser ikke automatisering som en udfordring, da der med omstrukturering af flexicurity modellen bliver åbnet op for flere arbejdspladser så flere kan komme i beskæftigelse.

I vores tredje analyse nedslagspunkt, de automatiske stabilisatorer og økonomiske resultater fra borgerløns forsøg, er svaret ligeledes tvetydigt. I forhold til de automatiske stabilisatorer, så fremgår det at den universelle borgerløn og den universelle velfærdsstat begge bygger på samme økonomiske skole. Dog ændres de automatiske stabilisatorer til kun, at være automatiske ved højkonjunktur, dog bibeholdes den aktive finanspolitik. Modsat vil man i den negative basis indkomstskat ikke gøre brug af den aktive finanspolitik, men udelukkende lade de automatiske stabilisatorer virke. Her gælder samme præmis som tidligere nævnt, at dette er i forhold til den teoretiske universelle velfærdsmodel, og analyserer man på hvordan det praktisk så ud ville resultaterne højst sandsynligt være noget andet.

Endvidere analyserede vi os frem til at, empirien på effekten af en borgerløn er meget begrænset. Alle forsøg har været på en meget lille skala og har alle, med undtagelse af Alaska, taget udgangspunkt i de fattigste segmenters tænkelig adfærd. Hvilket giver store udfordringer ved generaliserbarheden, hvorved behovet for store borgerløns forsøg i vestlig industrialiserede lande med et repræsentativ udsnit af befolkningen understreges.

Det konkluderes at den universelle borgerløns teoretisk set, er mest sammenlignelig og forenelig med den universelle velfærdsmodel. Dog kan det ikke konkluderes endeligt, da dette ville kræve nærmere analyse, af hvordan den danske velfærdsmodel i praksis ser ud, samt et meget bredere empirisk grundlag.

5.2 Diskussion

I forlængelse af vores opgave har vi valgt at det er relevant, at diskutere hvorledes arbejdsudbuddet tænkes at reagere, samt hvorvidt det overhovedet er realistisk at snakke om en implementering af en borgerløn i Danmark.

En stor del af debatten omkring borgerløn, er om det er et realistisk løsningsforslag, eller et utopi, og hvordan arbejdsudbuddet tænkes at reagere på en indførelse af en borgerløn. Der er forsøgt at lave undersøgelser på dette, fx *The Impact of a Basic Income on Labour Supply and Work Performance* (Hudáková 2015) og *Behavioural Effects of a Citizen's Income on wages, job security and labour supply* (Gray 2017). Begge rapporter forsøger at bevise hvordan arbejdsudbuddet tænkes at reagere, ved en indførelse af en borgerløn. Problemet med disse rapporter er, at de begge tager udgangspunkt i de tidligere nævnt borgerløns forsøg, i henholdsvis Namibia og USA/ Canada, hvor man begge steder tog udgangspunkt i et fattigt segment hvorefter man forsøgte, at generaliserer sig frem til noget generelt om samfundet.

Dette er naturligvis meget problematisk, og begge rapporter understregede også, at der ikke er sammenligneligt med et vestligt land. Der findes altså ikke noget konkret data, som kan sige noget om hvordan arbejdsudbuddet forventes at reagere, ved en indførelse af borgerløn i Danmark.

Anskuer man borgerløn ud fra et princip om at arbejds udbudskurven er bagudbøjet, hvilket siger at bliver lønnen ved med at stige til et vist niveau, vil det substituerende effekt af fritid blive mere værd end at sælge mere af sin arbejdskraft.

Dette perspektiv er utroligt interessant, da der som sagt ikke findes noget empiri på området og bliver hurtigt en diskussion om menneskesyn. Endvidere må det også forventes at forskellige befolkningsgrupper må reagerer meget forskelligt, da et økonomisk incitament må ramme meget forskelligt.

Essensen af debatten omkring arbejdsudbuddet kan indrammes ved, hvorvidt det enkelte individ vurderer om den næste tjente krone er det værd, i forhold til værdien af at holde fri. Til dette er der mange elementer der kan tænkes at spille ind, for det første er indkomst klassen interessant. Det må tænkes at hvis man har en høj indkomst og får en borgerløn, vil værdien af den næste kr. ikke være særlige høj, da man allerede har dækket alle sine økonomiske behov. Hvor imod har man en lav indkomst kunne det tænkes, at værdien af den næste kr. vil blive vurderet større, hvorved man påtager sig arbejdet. Ud fra dette kunne det tænkes, at man så en effekt hvor indkomst over et givet niveau, vil individet sænke arbejdsudbud og indkomst, hvor modsat under dette niveau ville individet øge arbejdes niveauet. Dette niveau vil selvfølgelig være subjektivt, og derfor meget svært at fastsætte.

Derudover indrammer vores analyseafsnit omkring menneskesynet i de to forskellige teorier godt denne debat. For hvad er det der motivere mennesket til at arbejde, er det fordi det er økonomisk rationel væsen, eller er penge blot et middel der gør mennesket i stand til at skabe en sikkerhed i dens tilværelse? For alt efter hvad man tænker mennesket er, vil det give to vidt forskellige effekter på arbejdsudbuddet. Hvis man antager, at mennesket blot ønsker at være økonomisk sikret og herefter realisere sig selv gennem sociale aktiviteter, må det forventes at det samlede arbejdsudbud må falde mærkbart. Modsat mener man at mennesket er et økonomisk rationelt væsen, vil arbejdsudbuddet være konstant eller stigende. Det mest realistiske er nok, at mennesker er subjektive og indeholder elementer af begge dele, hvorfor en endelig konklusion, med en forudsigelse i hvordan arbejdsudbuddet vil reagere er meget svær at sige noget om. For at kunne komme med et entydigt svar er der er stort behov for, at der laves store borgerløns forsøg i vestlige lande, med repræsentative udsnit af befolkningen.

I forhold til finansieringen af en borgerløn, omend det er universelle borgerløn eller den negative basis indkomstskat teori, lægger naturligvis den ovenstående debat, da arbejdsudbuddet naturligvis vil have en stor indflydelse på finansieringsbehovet. Dykker man ned i hvordan de to borgerløns modeller vi har udvalgt finansieres, ligger der ligeledes en række udfordringer.

Ekelund mener at man i den universelle borgerløns model forventer, at lønnen vil falde til en femtedel (Ekelund 2015) hvilket ifølge ham vil have en positiv økonomisk effekt, da den danske eksport vil stige voldsomt. Begge præmisser er meget diskutere bare, i forhold til hvorvidt lønnen vil falde i sådan en voldsom grad, det er da relevant at diskutere om dette er tænkeligt. Da der ved en indførelse af en borgerløn gives et øget forhandlingsstyrke til lønmodtageren, vil individet nu have mulighed for at sige nej til et jobs, da individet allerede er økonomisk sikret. Altså er arbejdstagerens eksistensgrundlag ikke længere bundet op på en lønindkomst, og individet kan sig nej til et lavt lønnet job og stadig være økonomisk sikret. Hvorvidt lønnen faktisk vil falde er altså ikke en given effekt, men der er en reel mulighed for at det modsatte faktisk vil ske, hvor at arbejdstagers forhandlingsposition bliver så stærk at individet kan tvinge lønnen op. Denne effekt vil for alvor kunne forekomme hvis arbejdsudbuddet samtidig falder mere end efterspørgslen. Dernæst er præmissen om hvorvidt den danske eksport vil stige voldsomt, her er det værd at bemærke, at der ikke er blevet skelnet mellem danmarks priskonkurrenceevnen og den strukturelle konkurrenceevne. Falder lønningerne i Danmark vil det kun have en effekt på priskonkurrenceevne, og ingen effekt på den strukturelle, da denne ikke er elastisk i samme grad. Alt i alt kan den positive økonomiske effekt som Ekelund argumentere for risikeres slet ikke at finde sted. Endvidere mener Christensen, at velfærdsstaten skal bibeholdes og en borgerløn blot skal være en udvidelse af denne, dette lyder dog økonomisk urealistisk. Desværre kan det ikke kommes nærmere ind på før, at han udgiver teorien bag hans økonomisk tænkning, som Jesper Jespersen også efterspørger (Jespersen 2018).

I forhold til Friedmans finansiering har han en meget pragmatisk tilgang, hvor han mener at størrelsen af bundfragnet må sættes alt efter hvor meget man ønsker at beskatte befolkningen. Friedman kan derfor anklages for ikke at være særlig konkret i hans finansieringsmodel, og meget nemt være sluppet uden om dette punkt.

Da man i hans model kun modtager en ydelse indtil man har brugt hele sit bundfradrag, må det forventes at hans model er billigere at finansiere. Det skal dog indskydes, at han forventer

et samfund med stor brugerbetaling, vil dække de udgifter som velfærdsstaten har over det enkelte borger. Det er naturligvis et politisk spørgsmål, hvorvidt dette er ønskværdigt. Der kunne tænkes en tredje vej, hvor de to modeller forenes og man beholdt velfærdsstaten, men man i stedet for en universel borgerløn, indførte en udgave af den negative basis indkomstskat. Dette ville være en model der er mere sammenlignelig med den danske velfærdsmodel end, hvis teorierne skal stå alene.

Til sidst skal det understreges, at der er et kæmpe behov for at forsøge sig med borgerløn, før det på nogen tænkelig måde er realistisk, at begynde at snakke om hvordan en endelig borgerløns model for Danmark skulle udfolde sig. For at understrege denne pointe lavede Carnegie Endowment for International Peace (Kholas 2018) en anbefaling til den indiske regering, i forhold til en udformning og implementering af en borgerløn i Indien. hvor man i mange år har haft forsøg. Opfordringerne gik her på at vente med at forsøge på en endelig model, indtil yderligere og langt mere omfattende forsøg havde været forsøgt. Ønskede regeringen alligevel en indførelse af en borgerløns model, anbefalede de at borgerlønnen kun var for de 75% fattigste i Indien grundt finansieringsproblemet. (Kholas 2018:2)

Litteraturliste

Avisartikler

Bennike C, Haug K og Sindberg M (2017). "Cheføkonom i Saxo Bank: Danmark bør indføre borgerløn". *Information*, 3.maj 2017

Filbert, Anne (2018). Finland dropper forsøg med borgerløn. *Jyllands-posten*, 23. april 2018.

Schilder, Lise M. (2017). Utopierne, der blev til virkelighed. *Information*, 6.october 2017.

Ågerup, Martin (2017). Der er (stadig) ingen grund til at frygte robotterne. *Jyllands-posten*, 29.marts 2017.

Milthers, Alma (2014). I Holland er hver anden på deltid. *Information*, 26.marts 2014.

Ostrynsk, Nathalie (2016). Deltid, fuldtid eller overtid: Arbejdstiden er ikke et problem, *Berlingske*, 7. februar 2016.

Ritzau (2015). Cepos: Lavere mindsteløn vil øge beskæftigelsen, *Information*, 3. juni 2015

Web Kilder

BIEN (2018). 12 argumenter for basisindkomst, BIEN hjemmeside (hentet 04.05.18)

Url: <https://basisindkomst.dk/gode-argumenter-for-basisindkomst/>

Cevea (2018) Om Cevea, Cevea´s hjemmeside, (hentet 18-05-2018)

URL: <https://cevea.dk/om-cevea>

Danmarks Statistik (2017). Offentlig forvaltnings udgifter og indtægter 2018, Danmarks statistiks hjemmeside (hentet 18.05.18)

Url:<https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/nationalregnskab-og-offentlige-finanser/offentlige-finanser/offentlig-forvaltnings-udgifter-og-indtaegter>

Danmarks Statistik (2018a). Arbejdsløsheden steg lidt i marts 2018, Danmarks statistik hjemmeside (hentet 08.05.18) Url: <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyt/NytHtml?cid=24849>

Danmarks Statistik (2018b) Stadig færre er på offentlig forsørgelse 2018, Danmark statistiks hjemmeside (hentet 09.05.18) Url: <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyt/NytHtml?cid=26815>

DetDanskeArbejdsmarked (2018) DetDanskeArbejdsmarked hjemmeside (hentet 10.05.18) Url: <http://www.detdanskearbejdsmarked.dk/den-danske-model/arbejdsmarkedet-set-fra-oven/en-rammeoekonomi/>

Ekelund, Søren (2015). Eksport-Investerings-UBI-modellen, BIEN hjemmeside (hentet 04.05.18) Url: <http://basisindkomst.dk/eksport-opkob-ubi-modellen/>

Martin, Josh (2014). A Brief History of Basic Income, Basicincome-europe hjemmeside (hentet 01.05.18) Url: <http://basicincome.org/news/2014/07/universal-basic-income-europe-a-brief-history-of-basic-income-ideas/>

Gray, Anne (2017), Behavioural Effects of a Citizen's Income on wages, job security and labour supply, BIEN hjemmeside (Hentet 20.05.2018) URL: <http://basicincome.org/news/2017/04/behavioural-effects-citizens-income-wages-job-security-labour-supply/>

Jespersen, Jesper (2018). Borgerløn på vej anmeldelse: ny bog argumenter for indførelsen af borgerløn i Danmark, Nyt Fokus hjemmeside (hentet 10.05.18) Url: <http://www.nytfokus.nu/nummer-11/paa-vej-til-borgerloen/>

Systeme (2005). Figurer til 'velfærdssamfundet', Systemes hjemmeside (hentet 10.5.18) Url: <https://systime.dk/index.php?id=1319>

Ældresagen (2018). Pension, hvis man har boet i udlandet, Ældresagens hjemmeside (hentet 04.05.18)

Url: <https://www.aeldresagen.dk/viden-og-raadgivning/vaerd-at-videre/f/folkepension-og-foertidspension/faelles-bestemmelser-for-folkepension-og-foertidspension/pension-hvis-man-har-boet-i-udlandet/broekpension>

Bog Kilder

Andersen, Mikkel H & Jørgensen, Lars & Davidsen, Søren (2016). Litteratur- og informationssøgning i samfundsvidenskaberne. Kapitel 4. I: Kristensen, Catharina J & Hussain M. Azhar (red.) (2016). *Metoder i samfundsvidenskaberne*. 1. udgave. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Heywood, Andrew (2013). *Politics*, 4 udgave, UK London: Palgrave Macmillan. kap. 2 s. 31 - 33.

Christensen, Erik (2017). *På vej til borgerløn*. Aktuell ide debat. Forlaget Hovedland.

Christensen, Lars (2002). *Milton Friedman - en pragmatisk revolutionær*. 1. udgave, 1. oplag. Jurist og Økonomforbundet Forlag

Ejrnæs, Anders (2016). Sekundære data i komparative og tidsserieundersøgelser. Kapitel 13. I: Kristensen, Catharina J & Hussain M. Azhar (red.) (2016): "*Metoder i samfundsvidenskaberne*". 1. udgave. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Friedman, Milton og Friedman, Rose (1962). *Capitalism and Freedom*. Uddrag s.191-192. University of Chicago Press. 40th Anniversary Edition (2002).

Friedman, Milton og Friedman, Rose (1979). *Free to Choose*. Uddrag s.120-123. University of Chicago Press.

Greve, Bent (2016). *Velfærdssamfundet - En grundbog*. Kapitel 1, 2, 3, . 4. udgave, 1. oplag. Hans Reitzels Forlag.

Jensen, Mads D og Kvist, Jon (2016). Hvordan laver man en stærk analysestrategi?. Kapitel 3. I: Kristensen, Catharina J & Hussain M. Azhar (red.)(2016). *Metoder i samfundsvidenskaberne*. 1. udgave. Frederiksberg; Samfundslitteratur.

Jespersen, Jesper og Jensen, R Henrik (2018). *Introduktion til makroøkonomi*. Kapitel 7. 3. udgave, Jurist og Økonomforbundets forlag.

Jæger, Birgit (2016). Mixed Methods. Kapitel 19. I: Kristensen, Catharina J. & Hussain M. Azhar (red.) (2016). *Metoder i samfundsvidenskaberne*. 1. udgave. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Kristensen, Catharina J & Hussain M. Azhar (2016). Samfundsvidenskabelige metoder, hvad er det?. Kapitel 1. I: Kristensen, Catharina J. & Hussain M. Azhar (red.) (2016). *Metoder i samfundsvidenskaberne*. 1. udgave. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Poulsen, Birgitte (2016). *Semistrukturerede interviews*. Kapitel 5. I: Kristensen, Catharina J. & Hussain M. Azhar (red.) (2016). *Metoder i samfundsvidenskaberne*. 1. udgave. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Petersen, Ole H og Triantafillou, Peter (2016). *Udarbejdelse af problemstillinger og problemformuleringer i samfundsvidenskabelige universitetsopgaver*. Kapitel 2. I: Kristensen, Catharina J & Hussain M. Azhar (red.) (2016). *Metoder i samfundsvidenskaberne*. 1. udgave. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Standing, Guy (2017). *Basic Income: And how we can make it happen*. Kapitel 5. 1 udgave, London: Palican Books.

Standing, Guy & Jhabvala, Renana & Davala, Sarath & Mehta, Soumaya Kapoor. (2015). *Basic Income : A Transformative Policy for India*, Bloomsbury Publishing PLC, Kapitel 8 Bloomsbury Publishing PLC s. 137-157

Triantafillou, Peter (2016). *Analyse af dokumenter og dokumentation*. Kapitel 8. I: Kristensen, Catharina J & Hussain M. Azhar (2016). *Metoder i samfundsvidenskaberne*. 1. udgave. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Rapporter

Goldsmith, Scott (2010). *The Alaska Permanent Fund Dividend: a Case Study in Implementation of a Basis Income Guarantee*, institute of Social and Economics Research University of Alaska Anchorage.

Haarmann, Claudia & Haarmann, Dirk & Jauch, Herbert & Shindondola-Mote, Hilma & Natrass, Nicoli & Niekerk, Ingrid van & Samson, Michael (2009). *Making the difference! the BIG in Namibia, Basic income grant pilot project assesment report April 2009*. Social Development (DFSD) and the Labour Resource and Research Institute (LaRRI) on behalf of the BIG Coalition.

Hudáková, Veronika (2015) *The Impact of a Basic Income on Labour Supply and Work Performance* Wageningen, the Netherlands

Kholas, Saksham (2018) *India's universal basic income*, Carnegie Endowment for International Peace, Washington.

Masterson, Daniel & Lehmann, Christian (2014). *Emergency Economics: The Impact of Cash Assistance in Lebanon*. International Rescue Committee.

Skov, Frank og Anna, H Heickendorff (2015). *876.689 stillinger er i høj risiko for automatisering*. Cevea Centrum Venstretænk tank.

UNICEF (2012). *Transformative Transfers: Evidence from Liberia's Social Cash Transfer Programme*, Den europæiske union, UNICEF, Ministry of Gender and Development.

Video kilder

Buckley, William (1968). The Economic crisis. Hoover Institute Library & Archives (hentet 16.05.18)

Url: <https://digitalcollections.hoover.org/objects/6017>

Bilag

Ekelund, Søren (2015). Eksport-Investerings-UBI-modellen, BIEN hjemmeside (hentet 04.05.18)

Url: <http://basisindkomst.dk/eksport-opkob-ubi-modellen/>

Note*

Grundet excel arkets størrelse, har det ikke været muligt at konvertere dette til et læseligt PDF format. Derfor er et overstået link til hvor excel arket er hentet.